

DIRVA

THE FIELD

Nr. 1
Sausis-January 2, 1958
Cleveland, Ohio

Plečia Vilniaus miesto ribas

NAUJOJI VILNIA VILNIAUS Miesto ribose

Grudžio 16 d. paskelbtas nutarimas, kad Naujosios Vilnios miestas įjungiamas į Vilniaus miesto ribas. Ryšium su tuo panaikintas Vilniaus miesto šiaurės vakarų rajonas, vadintas Dzeržinskio vardu, o vietoj jo įsteigiamas Naujosios Vilnios vardu vadinamas miesto rajonas, ir pertvarkomos rajonų ribos.

Vilniaus miestas yra padalintas į keturis miesto rajonus, kurie vadinami: Lenino, Stalino, Tarybų ir dabar Naujosios Vilnios.

Dar nėra paskelbta, kaip susitvarkys su atitinkamais kaimų rajonais, kurie dabar užima apskrityvių vietas.

Ir Vilnius, ir Naujoji Vilnia, patys būdami savarankiški miestai (kaip seniau buvo vadinami I eilės miestai, o dabar vadinami respublikinės priklausomybės miestais) tuo pačiu metu yra ir aplinkinių kaimų rajonų centrai.

Vilniaus rajonai į šiaurę nusi-driekia net už Mažsiosios ir beveik siekia Kernavę, kuri yra širvintų rajone. Į pietus Vilniaus rajonas beveik siekia Jaišiūnus, o kampais beveik atsiremia į Medininkus pietryčiuose ir į Rudnikus pietvakariuose. Tačiau vakaruose Trakų rajonas prasideda vos už šešių kilometrų nuo miesto, o rytuose Naujosios Vilnios rajonas visiškai prigludęs prie miesto ligšiolinių ribų.

Panaši padėtis yra buvusi Kaune. Aplink Kauną buvo du kaimų rajonai: Vilijampolės ir Panemunės (šio centras pirma buvo Aukšt. Panemunė, paskui Garliavoj). Bet vėliau tie du rajonai buvo sujungti į vieną Kauno rajoną. Aplink Klaipėdą irgi yra atskiras nuo miesto Klaipėdos rajonas (centras Gargždųose, o visa Kuršių Nėringa laikoma Klaipėdos miesto dalimi).

Kadangi Vilniaus mieste dabar bus miestinis Naujosios Vilnios vardu vadinamas rajonas, tai vargu ar bus paliktas tuo pačiu vardu vadinamas kaimų rajonas, kadangi tai sukeltų daug painiavos. Bet, jeigu kaiminis Naujosios Vilnios rajonas būtų prijungtas prie Vilniaus, tai sostinėje centrą turis rajonas pasidarytų... "pasieniniu" rajonu, kadangi dabartinis N. Vilnios rajonas jau atsiremia į Stalino nubrėžtą sieną tarp "LTSR" ir "BSSR".

BUTAS — 56,000 RUBLIŲ

Gyvenamųjų pastatų projektavimo skyriaus inžinierius Rasiulis per Vilniaus radiją neseniai papasakojo, kad daugumas ligi šiol Lietuvoje statytų butų esą nepatogūs: nors ir dideli, bet mažai teturi saulės šviesos, sunkiai apšildomi, sunku jiems pritekti ir baldų...

Galy gale iš to pasakojimo pa-

KREMLIAUS PROPAGANDOS MALŪNAS KAIRE

MASKVA SIŪLO PAGALBĄ AFRIKOS IR AZIJOS TAUTOMS, RAGINDAMA KUO GREICIAU ĮSIVADUOTI ĮS "IMPERIALIZMO GRANDINIŲ"

Mėlynai aprengtiems vaikams su medvilniniais "taikos balandžiais" rankose paruošiant miesto gatvėmis, 42 Afro-Azijos tautų ir kolonijų vėliavoms plešuojančiam virš bulvarų, dulketėje, pilkai rudomis spalvomis dažytoje Kairo universiteto auditorijoje ketvirtadienį prasidėjo savaitę užtruksianti taip vadinamoji "Afro-Azijos tautų solidarumo konferencija".

Milžiniški žaliavų ištekliai

Afro-Azijos plote — nuo pietinio Atlanto iki šiaurinio Pacifiko — gyvena du trečdaliai visos žemės gyventojų. Čia slapi milžiniški strateginių žaliavų ištekliai, tačiau ekonominis tų kraštų pajėgumas yra silpnas, gyvenimo sąlygos primityvios, gyventojai, su mažomis išimtimis, analfabetai.

Iki Antrojo Pasaulinio karo šie plotai buvo Vakarų valstybių dominuojami. Po karo jie virto galinga fanatiško nacionalizmo jėga, dėkinga medžiaga komunizmo infiltracijai.

Skirtinga nuo Bandungo

Kairo konferencija laikoma 1955 m. Bandunge, Indonezijoje, įvykusios Afro-Azijos tautų konferencijos tęsinio. Tačiau praktiškai esama didelio skirtumo.

Bandungo konferencijoje dalyvavo vyriausybės atstovai. Ją organizavo taip vadinamos Colombo jėgos — Indija, Pakistanas, Burma, Ceilonas ir Indonezija. Komunistinė Kinija ir S. Vietnamas buvo kviešti, o Rusija ne. Komunistams tada nepasisekė konferencijos užvaldyti. Delegatai griežtai pasmerkė kolonizaciją, tačiau išvengė komunistinės linijos.

Dabartinė Kairo konferencija yra neoficiali — be oficialiai įgaliotų vyriausybės atstovų. Apie 400 delegatų atvyko į privatine iniciatyva. Jų tarpe yra ambasadorių, politikų, buv. ministrų, komunistinio "taikos fronto" vadų, prekybininkų.

Prieš porą mėnesių Nasseris pasiūlė posėdžiui Kaire, tuo tikėdamasis laimėti vadovaujantį vaidmenį arabų pasaulyje. Buvo sudarytas 18 tautų atstovų komitetas, kuris konferencijon pakvietė Sov. Sąj., nes ji "didžiąja dalimi yra azijinė".

Ir taip ši konferencija pasi-

darė aiškiu Kremliaus propagandos forumu.

"Laukiniai žvėrys"

Atidarymo posėdyje konferencijos pirmininkas, Egipto delegatas plk. ltn. Anwar el-Sadat, pradėjęs nuo "imperializmo ir kolonializmo", pareiškė, kad Afrikos ir Azijos tautos išsilaisvina iš "Vakarų laukinių žvėrių, kurie kadaise čia slankiojo". Ši tema buvo kartojama visų kalbėtojų, nuolat puolant JAV, Britaniją ir Prancūziją.

Konferencijos 18 punktų darbotvarkė yra nukopijuota iš komunistų taikos manifesto, kurį po bolševikų revoliucijos sukakties minėjimo "Maskvoje" pasirašė 64 komunistų partijų ir frontų atstovai. Joje reikalaujama nutraukti atominius bandymus, baigti karinius paktus, "kolonializmą ir imperializmą" ir t.t.

"Broliška pagalba"

Antrą dieną, po Sirijos atstovo Dawalibi kalbos, kurioje jis pabrėžė, kad kapitalistų investicijų nacionalizavimas esąs ne tik teisėtas kelias, bet ir "būtinybė Afro-Azijos atsikimimui likviduoti", be eilės išleistas kalbėti sovietų atstovas A. Arzumianas pasiūlė besąlyginę rusų pagalbą.

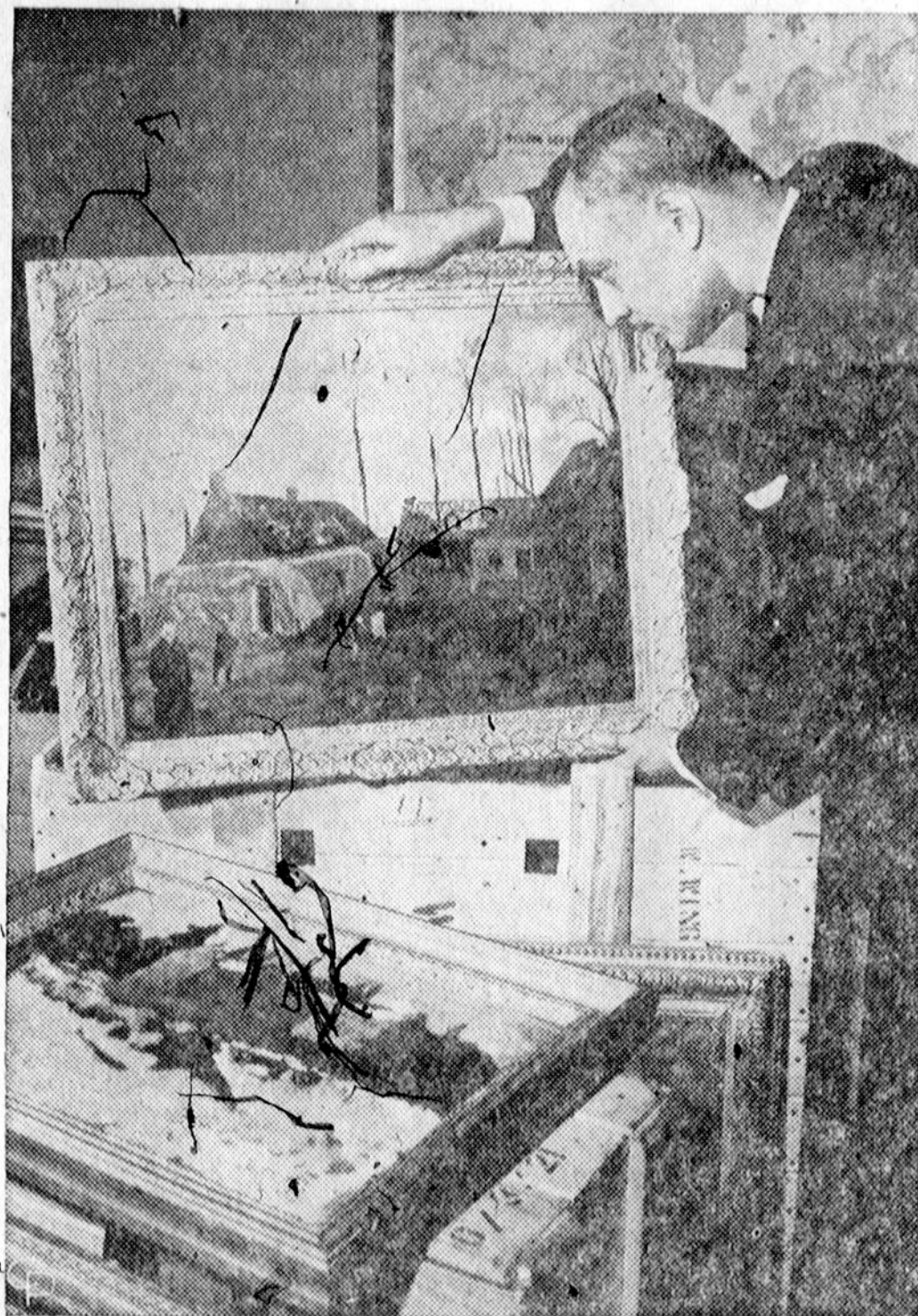
"Sakykite, ko jums reikia. Mes esame pasiruošę padėti, kaip broliui, ir padėsime, kiek išgalėdami, pinigais ekonominės paramos ar paskolos forma. Mes nereikalaujame iš jūsų dalyvauti jokiuose blokuose, perstatinėti vyriausybės arba keisti jūsų užsienio politiką.

Kitas sovietų kalbėtojas, S. Rašidovas, ragindamas kuo greičiau išsilaisvinti iš "imperializmo grandinių", pasiūlė visišką Sovietų Sąjungos paramą visiems "nepriklausomybės sąjūdžiams" nuo Alžyro iki olandų Naujosios Gvinėjos.

Skverbiasi ir Pietų Ameriką

Sovietų Sąjunga bando sukurti ekonominį prietiltį Pietų Amerikoje, lengvomis sąlygomis siūlydama reikmenis naftos šaltiniams eksploatuoti.

Pietinė Amerika daugeliu požiūriu yra panaši į Vid. Rytus. Abi zonos yra neturtingos, nepakankamai civilizuotos, nepatenkintos JAV politika ir labai jautrios sovietų pasiūlymams.

Ši mėnesį JAV bus surengta buv. Anglijos premjero Wilsono Churchillio dailės darbų paroda. Joje išstatoma 35 dailės darbai. Dailės paroda įvyks Kansas City ir New Yorko Metropolitan dailės muziejui.

Pirmasis žingsnis padarytas Brazilijoje. Sovietų prekybos atstovybė Torgbras, stengdamosi Brazilijos kariuomenės klubui parduoti 5,000 sovietinės gamybos automobilių žemesnėmis už kitų gamintojų kainomis, derybų metu pareiškė, kad ji galėtų Brazilijos naftos monopolį aprūpinti gražiais rafinerijomis ir kitais įrengimais, kuriuos monopolis turi pirkęs iš Vakarų valstybių.

Atrodo, kad rusai panašų pasiūlymą netrukus padarys Argentinai, jeigu iki šiol dar nepasiūlė, ir kitiems P. Amerikos kraštams.

Jungt. Amerikos Valstybės prieš kurį laiką atsisakė duoti kreditų Argentinos, Brazilijos ir Čilės naftai eksploatuoti, nes tuose kraštuose naftos eksploatacija yra monopolizuota, o JAV remia privatinę iniciatyvą.

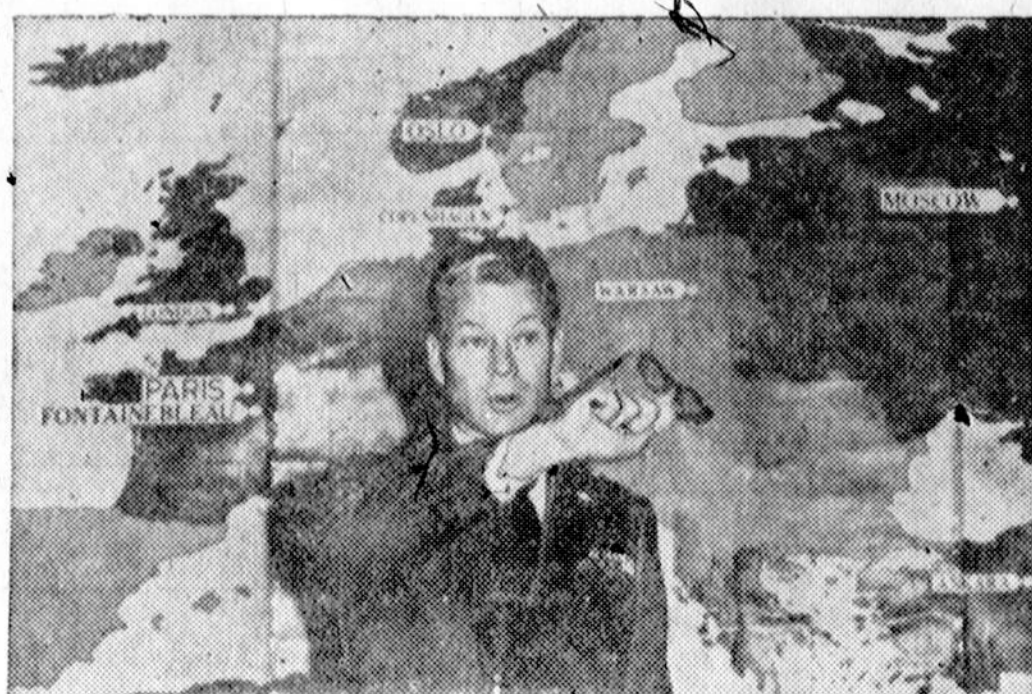
NAUJŲ JAV GINKLŲ PROJEKTAI

Armijos vadovybė paskelbė, kad ji bandanti naują foto žvalgybos sistemą, kuri įgalinsianti dalinių vadus išvalgyti prieš užnugarį iš žemų aukščių nakties metu.

Sistemos sudaro speciali kamera, vadinama KA-28, ir bepilotinis lėktuvas, kurie vairuojami radijo bangomis ir kontroliuojami radaro aparatais. Kamera, sujungta su stipria baterija, se-

kundiniais protarpiais, automatiškai apšviestas, fotografuos žemės paviršių iš labai žemo aukščio. Atgal gražintas lėktuvas su kamera nuleidžiamas parašiuotu, kuris taip veikia automatiškai.

Aviacija užsakė bandymams pagaminti 2,000 mylių per valandą skrendantį bombonešį. Tai bus tris kartus greičiau skren-

Gen. Lauris Norstad, NATO pajėgų vyriausias vadas, savo štabe Paryžiuje, laikraščininkams aiškina, kad dar 18 mėnesių reikės remtis JAV toli skraidančiais bombonešiais, kol bus apsiginkluota raketiniais ginklais.

JIE ĮSIJUNGĖ Į 179 EILĘ

Praejusią savaitę, pranešdami aukotojus, padarėme stambią klaidą. Paskelbėme, kad Vincas Malinauskas, iš Chicagos, į talką įsijungė \$10.00, gi tikrėnėbė jis yra įsijungęs su \$100.00 įnašu ir yra 38-tas šimtininkas.

Atitaisius šią klaidą, iki praėjusios savaitės buvo įplaukę \$8,691.95.

Šią savaitę 36-uoju šimtininku įsijungė aktyvus Tautinės Sąjungos ir kitų tautinių organizacijų narys Vytautas ir ponis Stella Abraičiai, įnešdami \$100.

Šią savaitę taip pat į talką įsijungė šie asmenys ir organizacijos:

Antanas Vaišnys,	
Waterbury	\$25.00
Teodoras Papartis,	
Chicago	\$15.00
M. Karaša,	
Baltimore	\$10.00
Tautinės Sąjungos	
Los Angeles skyrius	\$25.00
Šiandien skelbiame	\$175.00
Iki praėjusios	
savaitės gauta	\$8,691.95

\$8,866.95

Dar būtina sukelti \$11,132.05

daug bombonešis, negu ligšiol turimieji.

Naujasis bombonešis, kuris galės skristi didesniame, negu 70,000 pėdų aukšty, tuo tarpu vadinamas WS-110A arba cheminis bombonešis, nes jis būsiąs varomas naujos rūšies cheminiu kuru. Jis būsiąs raketų išmetimo platforma; priartėjus iki priešo gynybos linijų, raketos bus išmetamos iš tolo vairuojamos į taikinius.

Ligšioliniai sprausminiai bombonešiai B-52 ir B-47 skrisdavo apie 600 mylių per val. 40,000 — 55,000 pėdų aukšty.

JAV aviacija tikisi savo arsenalą įjungti laivyno konstruojamą naują raketą su 1,500 mylių radiusu. Laivyno raketa Polaris bus panaši į pačios aviacijos sukonstruotą Thorą ir armijos Jupiterį, Pentagono įsakymu dabar pervažta aviacijos kontrolei, tik su skirtinga degalų sistema. Thoras ir Jupiteris yra varomi skystais degalais — žibalo ir sunkiai kontroliuojamo skysto deguonies mišiniu, o Polaris bus varomas tirštu kuru — naftos rūšies chemikalais.

Laivynas, kuriam pastaraisiais mėnesiais pasisekė išspręsti tirštų degalų problemą, projektavo Polarių leisti nuo virš vandens plaukiančių laivų bei povandeninių. Aviacija gi leisianti jį nuo žemės paviršiaus, todėl, sakoma, nebūsią daug ginklų dėl pasidalinimo, kaip tai įvyko, prieš perimant Jupiterį.

IŠ VISUR

• Ginklus iš komunistinio bloko pirktis yra linkusi Indonezija, jei jų negaus iš JAV.

• JT Nusiginklavimo Komisijos sesija, kuri prasidės sausio mėn., sovietai boikotuos, — paskelbė "Pravda".

• Pirmąjį povandeninį laivą po karo pradėjo statydintis Japonija. — Sov. Sąj. šiuo metu turi per 500 pov. laivų — daugiau, negu jų turėjo Hitleris Antrojo Pas. karo pradžioje.

• Ben-Guriono vyriausybės krizės laukiama, vokiečiams atsisakius teikti ginklus Izraeliui.

• Septintoji amerikiečių armija, stovinti Vokietijoje, yra kariskai pajėgesnė, negu visos JAV karinės jėgos, Antram Pas. karui baigiantis Europoje.

• Maskvos radijas paneigė, kad Sov. Sąj. nepasisekė paleisti trečiąjį žemės satelitą. Ši žinia buvo klusi iš Washingtono. E. Bergaust, "Missiles and Rockets" žurnalo redaktorius, sakėsi ją gavęs iš JAV kontražvalgybos sluoksnių.

Tautinių šokių grupės "Grandinėlės" šokėjai, kurių trys šokiai — Lenciūgėlis, Blezdingėlė ir Sadutė rudens gamtoj įsukti į filmą. Iš kairės: G. Nelmanas, M. Mazoliauskaitė, K. Žygas, A. Gelažytė, Ing. Stasaitė, D. Benokratytė, N. Kijauskaitė, V. Karosaitė, R. Zagarskaitė, G. Mazoliauskaitė, N. Gelažytė, R. Gaidžiūnaitė, L. Kavaliauskaitė, R. Mockutė, V. Benkraitis, K. Stankaitytė, J. Gailiūytė, V. Orintaitė, A. Alkaitytė ir A. Balčiūnaitė.

Dirvos nuotr.

DIRVA

Lithuanian Twice-weekly, published by American Lithuanian Press & Radio Ass'n. VILNIS, Inc. (Non-profit), 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. Telephone: HEnderson 1-6344.

Issued in Cleveland every Monday and Thursday.

Editor: Balys Gaidžiūnas. Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: \$8.00. Established in 1915.

Single copy — 10 cents.

Lietuviškas du kart savaitinis, leidžiamas VILNIS, Inc. (Non-profit), 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: HEnderson 1-6344.

Išleidiama Clevelande pirmadieniais ir ketvirtadieniais.

Redaktorius: Balys Gaidžiūnas. Įregistruota kaip antros klasės siunta 1915 m. gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 3 d. įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: mokant \$8.00. Įsteigta 1915 metais.

Atsk. Nr. kaina 10 centų.

Šia savaitę...

Balys Gaidžiūnas

Šios dienos Dirvoje rasite naują skyrį — Lietuvos Kroniką. Tai jubiliejinį — Lietuvos Nepriklausomybės 40 metų sukakties — dovaną skaitytojams.

Ji Dirvoje pasirodo tik rūpestingų Dr. A. Geručio iš anksto pradėtų darbų. Taip pat ir Tautinės Sąjungos centro valdybos nutarimu vėliau tą gausia Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo apžvalgą išleisti atskira knyga.

Skaityt Lietuvos Kroniką pro skaitytojo akis prabėgs Lietuvos Nepriklausomybės metų visi svarbieji įvykiai. Jais mes tvirtesniais saistais vėl susirišim su gražia mūsų tėvynės ir valstybės praeitimi. Jais mes būsim paraginti ir tvirtesniu darbu siekti savąjį tautai ir valstybei laisvės.

Mes būsim labai dėkingi, jei skaitytojai dėl šio naujo skyriaus atsiųs ir savo nuomones.

Lituanus redakcija praneša, kad ji yra gavusi iš Maskvos leidžiamą lietuvių kalba laikraščio "Tėvynės Balsas" kvietimą pasikeisti laikraščiais. Tokį pat kvietimą nesenai yra gavusi Dirva, o kiek patirame, ir kiti lietuviški laikraščiai.

Be jokio abejojimo, tie laikraščiai jiems reikalingi, kaip žinių šaltiniai apie įvairiuose kraštuose gyvenančius tremtinius, kad vėliau galėtų juos įvairiais kanalais terorizuoti, jiems tą laikraštį siuntinėti ir apgaudiniausiomis priemonėmis kvesti grįžti į komunistų terorizuojamą mūsų tėvynę.

Prieš mane guli keli "Tėvynės Balsų" numeriai, kuriuose dabar jau rašo nebe rusai, kaip buvo kiek anksčiau, bet didžiojo daugumoj rusams pasidavę lietuviai. Kiekvienam numeryje, kuris nors žymėjimas asmuo — istorikas, rašytojas, teatralas — kviečia grįžti tėvynėn savo pažįstamuosius, kurių ten laukia beveik aukso kalnai. Laikraštyje, kaip ir anksčiau, pilna pasakėlių, kad sugrįžusieji, kurių paskutiniuoju metu šiek tiek atsirado iš Pietų Amerikos seniau emigravusiųjų, gyvena nepaprastai laimingai gyvenimą. Tos žinios taip jau pigiai surežisuotos, kad ir mažai komunistinį gyvenimą pažįstamiems, sukelia tik šypseną.

Paskutiniuose "Tėvynės Balsų" numeriuose iš čionykščių laikraščių daugiausia minimos "Naujiškos", kanadiškiai "Tėviškės Žiburiai" ir "Nepriklausoma Lietuva". Iš Naujųjų cituoja J. Leono atspausdintą jau žinomą "Sėdevirus", o su "Tėviškės Žiburiais" ir "Nepriklausoma Lietuva" larasi dėl įvairių komunistams daromų nemalonumų.

Apie patį "Tėvynės Balsą" ir tą komunistinį komitetą, kuris veda Maskvos diktuojamą akciją, kad kiek tik galima daugiau tremtinių grįžtu į jų "rojų", labai gerai parašė "Tėviškės Žiburiai". Ten saukama:

I kiekvieną kraštą jo iš-eivis gali betkada sugrįžti ir betkada iš jo išvykti. Gi Sovietų Sąjungon grįžusieji

jau nebegrįžta. Didelė jų dalis po kurio laiko kažkur visiškai dingsta. Normaliai gyvenančiam laisvam kraštui savo piliečių kvesti grįžti nereikia. Tokieems kraštams nereikia nei jokios propagandos apie kylančių krašto gerbūvį bei gerą žmonių gyvenimą. Kur gyvenimo lygis augsta, kur žmogaus uždėtis garantuoja jam padorų pragyvenimą, visos pasaulis žino be jokios specialios propagandos. Krašto turtingumas negali būti dirbtinis, skurdas negalimas nušlėpti, o gerbūvio negali užgimti. Bolševikinė propaganda nuo ausros iki pusiauakčio kala ir kala savo gyventojams apie tai, kaip Vakarų kapitalistiniame pasaulyje yra išnaudojamas darbo žmogus, kaip skurdžiai ten gyvena ir esąs skriaudžiamas darbininkas ir kokią palaimą darbo žmogui atnešusi sovietinė santvarka, o tas sovietinis žmogus visu tuo nei nemano patikėti. Net bolševikų premijuotųjų romanų herojai dažnai, norėdami pabrėžti gerą, pasitvirtinti gyvenimą, sako "kaip Amerikoje", tuo vienu žodeliu sugrąžindami visas propagandos pastangas.

Tegul, anot rašytojo Igno Seiniūso, Maskva atitraukia savo visas okupacines jėgas iš Lietuvos, raginti grįžti nereikės. Tada lietuvių iš viso pasaulio kraštų grįš pasiligtos tėvynės.

CHICAGOS GYDYTOJAI

Tel. ofiso Prospect 8-1717
Rezidencijos Republic 7-7868

Dr. S. Biežis
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 West 63 St.

VAL: 1-3 popiet ir 7-8 v. vak.
Priešind. ir sekand. ofisas uždarytas.
Seštad. tik nuo 1-3 val. popiet.
Rezid. 3241 W. 66th PLACE

Tel. ofiso EVergrade 4-7376
Tgl. buto GRaceland 2-9203

Dr. Juozas Bartkus
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Norwest Medical Center
2336 West Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.

VAL: 1-3-30, 6-8-30 p. p. pirmad., antrad., ketvirtad., penktad., Tik susitarus trečiadieniais.

11-2 o. p. šeštadieniais

SAVE
Part Of
Every Pay

The
Cleveland
Trust Company

WE WELCOME YOUR SAVINGS

THE BANK FOR ALL THE PEOPLE

Member Federal Deposit Insurance Corporation

KAS ir KUR

• Juozas Kajeckas, Lietuvos Paštinis Washingtone, Kalėdų švenčių proga per Amerikos Balsą ir Lietuvą perdavė prasmingą sveikinimą, kurį baigė tokiais žodžiais: "Te Kalėdų Kristus sutramdo šiaurės vėjų Liteuvoje pūgas ir grąžina mūsų vargo tautai jos nupelnytą tikrosios laisvės rytą".

• J. J. Bačiūnams, keliaujančiams po Australiją ir nuvykus į Australijos sostinę Canberą, juos aerodrome pasitiko lietuvių bendruomenės pirmininkas A. Čičys ir tautiniai rūbais apsirengusios ponios: M. Labanauskienė, B. Jarašienė ir A. Genienė.

Sostinės laikraštis The Canberra Time atspaudė jų sutikimo nuotrauką ir su J. Bačiūnu ilgą pasikalbėjimą, kurio vedamoji mintis yra: geri lietuviai yra geri JAV ir Australijos piliečiai.

• Lietuvos Nepriklausomybės Fondo posėdis, kuriame dalyvavo LNT pirm. V. Rastenis ir Tautinio Sąjūdžio pirm. B. Nemickas įvyko gruodžio 22 d., A. Seniko bute, Great Neck, N. Y. LNT pirm. V. Rastenis padarė 1957 m. LNT-os darbų apžvalgą.

LNF-o išd. K. Silūnas patiekė praėitų metų žinią.

Posėdis LNT-os veiklos apžvalgą sausio pradžioje išleisti atskiru leidiniu, o LNF apyskaitą paskelbti spaudoje.

Sausio mėn. bus renkama LNT valdyba, o kovo pradžioje LNF valdyba, kurių kadencija kaip tik šiuo laiku ir baigiasi.

Posėdžiui pirmininkavo LNF pirm. Antanas Senikas.

• Kazys Dausa, buvęs Vairo redaktorius ir Vilniaus Universiteto mokomojo personalo narys, po 15 metų tremties Sibiro stovykloje yra grįžęs į Lietuvą.

• Komunistinė "Tiesa", spausdinama Vilniuje giriasi, kad jos kasdieninis tiražas eina 192,000. Tik užmiršta prisiimti, kad tos "Tiesos" beveik niekas savo noru nesiprenumeruoja, bet ją prievarta priverčia skaityti tarautojams užprenumeruojant įstaigose ir atskaitant iš algos.

• Lietuviškuose laikraščiuose buvo rašyta, kad dail. Petras Rimša esąs apakęs ir gyvenęs prieglaudoje. Dabar Maskvos garbės kalis "Tėvynės Balsas" rašo, kad dail. Petras Rimša gyvena ir dirba savo bute, Kaune. Esą jis, padedant J. Rimantui, rašęs savo atsiminimus. Įdomu, kam dail. P. Rimšai reikalingas tas pagalbininkas?

• Dirvos bendradarbis ir talkininkas P. Mitas, Philadelphiaje, po operacijos ligoninėje, vėl įjungė į talką.

• Kun. Dr. Tomas Žiuraitis, O.P. nesenai grįžo iš Europos apie kurią taip sako: Ji žaviai progresuoja, bet nemažai ir rūpestių turinti.

Rašydamas Dirvai įdėjo tokį sveikinimą: Palaimintų 1958-ųjų metų!

• Lietuvių Fronto Bičiulių Valdyba redakcijai atsiuntė prasmingą šventinį sveikinimą. Sveikinime yra šis įrašas: "Kūčių solidarumas, Kalėdų Naujienos gerioji valia, Naujųjų metų viltin-gumas teįjungia mus ištvermės, ryžto ir brolių meilės ryšiais su Lietuva, per Lietuvą ir Lietuvai".

• Muz. J. Bertulis, gyvenęs Los Angeles, atsiuntė geriausių sveikinimų Dirvai ir jos skaitytojams.

• Cruod io 22 d., Apreiškimo parapijos salėje, Brooklyn, N. Y., vyko literatūros vakaras, kuriame savo kūrinius skaitė: J. Aistis, A. Baužinskaitė, V. Jonikas, A. Landsbergis, R. Kisielius, N. Mazalaitė, P. Naujokaitis, J. Tyšliava, L. Žitkevičius ir V. Žukauskas.

D. Audenaitė gražiai paskam-

bino pianu, J. Matulaitienės vadovaujama tautinių šokių grupė pašoko keletą liaudies šokių. Džiugu buvo matyti keletą ir jaunosios kartos kūrėjų.

• Čikagoje įkurta jūrų skautų akademikų Korporacija "GINTARAS".

Korporacijos pagrindiniai tikslai yra: Kovoti dėl Lietuvos, kaip jūrinės valstybės atstatymo, pasiųsti Dievo, Tėvynės ir Jūros tarnybai, siekti mokslinio pažangumo, laikytis skautiškų principų gyvenime, skleisti jūrinę mintį akademinio jaunimo tarpe ir siekti lietuviškos kultūros išlaikymo ir asmeninio tobulėjimo.

Korp! GINTARAS valdybą sudaro: Butkus Kestutis — pirm., Rutkaitė Daiva — vice-pirm., Kregždaitė Jonė — sek., Šlenys Liudas — laivūnas ir Si-maitis Eugenijus — tėvūnas.

SANTARIEČIŲ GYVENIME

KUO GYVENO IR MİRĖ KUDIRKA

1899 — pačiais savo mirties metais Vincas Kudirka lais-kuose buvo lyg ir asmeniniam kunkdai žodžių suradęs:

— Neišlipu iš lovos ir gyvenu vienu vienas, neturiu nė šešėlio lietuvių aplink save ir esmi visai atskirtas nuo svieto.

Tiek apie save. Ir užtenka tiek. Iš tikrųjų gi rūpinamasi ligonies — ir gydytojo, gerai žinančio savo suskaičytas dienas — lietuviškaisiais reikalais.

Tuo, kas nemirs su žmogumi:

1) Lietuvių kalbos gramatikos užbaigimo, išleidimo ir laikraščių rašybos sutvarkymu;

2) Lietuvių literatūros parodos Paryžiuje surengimu ir jai aukų parinkimu;

3) Nauju Bairono "Kaino" išleidimu, kuriam Kudirka dar noris vertimo kalbą pataisyti;

4) Aukų rinkimu Sibiran ištremtiesiems;

5) Rankraščių Amerikos lietuvių spaudai.

Tai tiek juk viename tiktai laiške!

Vietoj neviltingos, kuri visada pigi. Arba tuštybių.

O štai — paskutinytis Kudirkos laiškas P. Mikolainiui:

— Dabar da niekam netinku — tiktai korektai spausti... Da vienas dalykas man rūpi; o tai: kad galėčiau suspėti su "Juoda žeme" — turbūt da suspėsiu, norint giltinė gana arti suka aplink mane.

Idiotiškos mirties atsibastyta,

besirūpinant paskutiniąja knyga. Lapkričio 16 d., apie 4 valandą popiet, Kudirką rado be žado. Su juo daugiau ir nebesusisnekėta.

Paliko — ypač mums, Kudirkos Metų skelbėjams — šios objektyvios pamokos, ką reiškia kudirkiškoji dvasia:

— Geriau jaunam numirti iš persidirbimo, jeigu darbai šaukia, negu pasenus iš nuobodulio.

— Tada, kaip ir šiandien, realus kultūros darbu organizavimas buvo svarbiau už politinius žaidimus.

Aišku, už visų rūšių sapnus irgi.

V. K.

• Valdas Adamkavičius priklauso akademinių organizacijų pirmininkų komitetui, kuris tirs galimybės Vasario 16 proga įteikti lietuvių jaunimo memorandumą Jungtinių Tautų generaliniam sekretoriui ir valstybių delegacijom. Šiuo tikslu sausio pirmą savaitę lankysis New Yorke.

• K. Ostrausko Kanarėlei lėisti, kuri iš spaudos išeis vasario mėnesį, Waterburio santariečiai prisijuntė 19 dol., o čikagietė Dalia Lukošūnaitė surinko 75 dol., jų tarpe po 5 dol. iš garbės prenumeratorių: A. Rimkutės, A. Levano, E. Vengiansko, A. P. Bagdono, X. X., X. Y., J. Palu-kaičio, V. Duobaitės, J. Lukošūnienės, G. Gudaitytės, K. Butkaus, V. Vilpaitės ir E. Miglinaitės. Kol Lukošūnaitės "blokas" vienas iš pačių stambiausių!

• Kalėdinį montažą per Sophia Barcus radijo valandėlę perdavė čikagietė Lakštuonė Betkauskaitė, Rita Šimanskytė ir Gabrielius Gedvila. Lietuvišką eglutę amerikiečiams įtaisė Roosevelto universiteto, taip pat Chicagoje, lietuvių studentų klubas, kuriam šiuo metu pirmininkauja santarietis Jonas Bagdona. Valdybai dar priklauso ir Judita Junkerytė.

• Gruodžio 21 d. Waterburio santariečiai buvo surengė visiems studentams V. Kavolio pasiskaitę, išsiskausią gerą valandą diskusijų.

• Irena Kleinaitytė dėsto Waterburio šeštadieninėje lituanistinė mokykloje patiems mažiau-siems...

• Horstas Žibas Chicago universitete gavo biznio administracijos magistro laipsnį, o Julius Šmulskštys išlaikė preliminarinius daktarinės egzaminus. Indianos universitete ir dabar rūpinasi disertacija.

• Kalėdų atostogų proga rytinių pakraščių studentus santariečius lanko Gabrielius Gedvila, o filisterius — Raimundas Mieželis. Bus Bostono, žiemos stovykloje gruodžio 27-29 dd. ir New Yorko-Naujų Metų sutikis-arbatėlė su pokšteliu muzi-me.

Kardinolas F. Spellman ir juokdarys artistas Bob Hope Korėjoje, lankydami JAV karines bazes.

NEW YORK

NEO-LITHUANIA
NEW YORKE SVEN-
ČIA KORPORACIJOS
35 METŲ SUKAKTI

1958 m. sausio mėn. 11 d. Korp! Neo-Lithuania ruošiasi paminėti Korporacijos 35 metų sukaktį. Kartu bus švenčiama ir jos metinė šventė.

Iškilmės vyks Estų Namuose, 243 East 34th St., Manhattan, N. Y. (netoli Lexington Ave.). Šventė bus pradėdama 7 val. vak. iškilmingu posėdžiu, kurio metu bus keliama juniorai ir seniorus.

Šventėje dalyvauti kviečiama Santaros, Skautų Korp! Vytis, L. S. Sąjungos ir L. S. T. Akademinių Sambūrio ir kitų draugų akademinių organizacijų atstovai. Po posėdžio bus pobūvis su vaišėmis ir šokiais. Šokiams grofi pakviestas R. Butrimo orkestras.

Visi korporantai ir korporantės šventėje dalyvauja su spalvomis. Pakvietimai į minėjimą gaunami pas korporantus ir pas valdybos pirmininką J. Mauru-ka, tel. AP 7-9275 ar laišku 1150 Glenmore Ave., Brooklyn 8, N.Y.

Nepriklausomą Lietuvos Korporaciją metinių švenčių išva-karėse būdavo šaukiama tradici-nės senorių sueigos, kurių metu pakeldavo juniorus ir seniorus. Valdyba, norėdama tęsti šią gra-žią tradiciją ir toliau, 1958 m. sausio mėn. 4 d. 7 val. vak. su-ka senorių sueigą Lietuvių Amerikos Piliečių klubo patal-pose, 280 Union Ave., Brooklyn, N. Y., kurios metu bus keliama juniorai ir seniorus. Po sueigos ten pat (8 val. vak.) bus alu-tis-arbatėlė su pokšteliu muzi-

ka ir šokiais. Korporantai ir kor-porantės dalyvauja uniformuoti.

Lenkas apie Ameriką

Marian Podkowinski, komu-nistinio lenkų laikraščio "Try-buna Ludu" korespondentas Bo-mnoje, paskelbė knygą apie Ameriką. Ten jis rašo, jog ame-rikiečiai gana sunkiai dirba. Esą, vidutinis amerikietis gyve-nas nuolatiniame dolerių ieško-jime — pilna ledų ir kramtomos gumos burna, vienoj rankoj Whiskey, kitoj cigaretė.

"Kad amerikietis turi automo-bilį — tai nėra gerbūvio ženkl-ka. Aš stebėjau, matydamas gražius naujus automobilius, pa-statytus prie lūšnų.

Aš netvirtinu, jog visi ameri-kiečiai gyvena blogai arba laiko automobilius dėl parodos. Tačiau yra faktas, jog vidutinis ameri-kietis gyvena mažiau patogiai, negu vokiečiai, švedas ar danas, kurie, ir neturėdami automobi-lių, žino, kaip gyventi.

Amerikietis nori turėti savo namuose visus paskutines mados įrengimus; pramonė tuo skatina-ma didesnę gamybą, bet jis re-tai gyvena pagal savo pajamas.

Jis visai nesidomi klasiniu menu ar muzika, tačiau niekad neatsisako parenti muziejų, or-kestrų ar panašių institucijų. Amerikietis mėgsta triukšmą, įsikiška tyla jam būtų pražūtis. Jis dirba nuolatiniame triukšme, todėl nuėdvi savo nervus ir akis.

Ir jeigu tu į jo klausimą "kaip patinka Amerika?" atsakysi nei-giamai, jis tave palaikys idijo-tu."

PATI PATIKIMIAUSIA FIRMA SIŪSTI SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, UKRAINĄ IR KITAS SSSR DALIS YRA

PARCELS TO RUSSIA, INC.

VEIKIA pagal specialų susitarimą su INTURIST, Maskvoje
1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y., Tel. INGersol 7-7272, INGersol 7-6465

Priėmimo Punktas

New York City, 78 Second Ave., Tel. ORchard 4-1540

GALITE SIŪSTI TIK NAUJUS DAIKTUS

Siuntiniai išsiunčiami per 24 valandas nuo jų gavimo. Jie adresatą pasiekia per 6-7 savaites. Oro paštu siuntiniai nuveina per 7-10 dieny.

Siuntinių pristatymas garantuojamas gavėjo parašu. Jūs gunate per mūsų įstaigą gavėjo pasirašytą kvitą.

Mūsų įstaigose dirba patyrę darbininkai ir jų yra tiek, kad kiekvie-nas klientas patarnaujamas labai slubiai. Atvykus į įstaigą jums ne-reikia laukti. Jūsų reikalai sutvarkomi be jokių išimčių.

Jūsų siuntiniai mūsų įstaigose sutvarkomi, supakuojami taip tvar-kingai, kad siuntinys adresatą pasiekia pilnai saugioje tvarkoje.

Mūsų įstaiga per ilgą metų veiklos laiką išsiuntė šimtus tūkstančių siuntinių ir visi siuntėjai mūsų įstaigą patarnavimu patenkinti. Todėl jūs su pasitikėjimu galite kreiptis į mūsų įstaigą

PARCELS TO RUSSIA, INC.

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y.

Ši įstaiga atidaryta kasdien ir sekmadieniais nuo 9 iki 6 val., šeštadieniais 9-4.

MANHATENE PRIĖMIMO PUNKTAS

78 Second Ave., New York City, N. Y.

MOSU SKYRIAI:
DETROIT, Michigan,
11601 Jos Campau Ave.,
Tel. Townsend 8-0298

HARTFORD, Connecticut,
651 Albany Avenue,
Tel. CHapel 7-5164

LOS ANGELES, California,
121 S. Vermont Ave.
Tel. DUNKirk 5-6550

PHILADELPHIA 23, Pa.,
832 North 7th Street
Tel. WA 3-1747

CHICAGO, Illinois,
3741 W. 26th Street
Tel. CR 7-2126

NEWARK, New Jersey,
263 Market Street
Tel. MARKET 2-6937

Tegu Tavo smuiko stygom bėga Lietuvos melodija...

Stasio Santvaros laiškas Mikui Hofmekleriui

Mielas Mikai,

Neįsėjamas ir neįsėjamas rytojus blaško ir mēto mus, kaip skiedras jaudinti vandenys. Ar gi prieš 17-18 metų mes nors pagalvojom, kad ateis dienos, kada vienas kito nepajęsim su tikti ir surasti? Atrodė, mieloj Lietuvoj patekėj mūs sau- lē, ten, žaliose Nemuno pakran- tēse, jinai ir nusileis. Bet daug mūs vilčių, daug sumanymų ne- lemti įvykiai sudaužė, ir mūs rytojus nebuvo tas, kurį tikė- jom.

Prieš porą metų, Lietuvių En- ciklopedijos redaktorių ragina- mas, ieškojau Tavęs beveik vi- sam sviete. Buvo gyvas reikalas ir nuosirdus noras muzikų Hof- meklerių šeimą L. E. tinkamai atžymėti ir jų darbui aptarti. Deja, niekur Tavęs negalėjau su- rasti. Tik gerokai vėliau, kai En- ciklopedijos tomas su skurdžiom žiniom apie Jus jau buvo perbė- gęs spaustuvės mašiną, kažkas pranešė man iš New Yorko, kad Tu gyvenį Palestinoj. Nei vienas kraštas nūdien nėra toli mūs žemėj, bet kai reikia žmogų toj priartėjusioj kaimynystėj su- rasti, vistiek nėra lengva. Ir aš, aptikęs Tavo pėdsakus, galvo- jau: jeigu ta žinia iš New Yorko mane būtų laiku pasiekusi, bandyčiau Mikui rašyti laiškus į visus žydų žemės miestus, taip plačiai šv. Rašto išgarsintus ir taip tvirtai atmintyje glūdinčius (manychiau, kad žinias apie savo tėvą, save ir brolių Leoną turė- tum nedelsdamas pasiųsti Liet. Enciklopedijai į Bostoną, gal bus galima jas panaudoti papildo- mam L. E. tome). Bet reikalas buvo prabėgęs, tad ir viltis men- ko dar kada nors Tavo balsą iš- girsti.

Dabar, štai, Dirva net dviem atvejais Tavo vardu mane pa- sveikino. Tu minėjai mane savo laiške p. V. Rasteniui ir savo šauniam pasikalbėjime su p. V. Banaščiu. Dėkui Tau, mielas Mi- kai, kad senų bičiulių vaizdas dar nesunyko Tavo akyse. Staigme- na man yra Tavo atsiradimas, staigmena ir tai, kad Tu vėl gy- veni Miunchene, vėl bandai meg- sti ryšius su savo gimtosios ša- lies žmonėmis. Vadinasi, Tu grį- žai į Dachau kaimynystę, kur, berods, nedaug trūko, kad su tūkstančiais kitų nekaltų žmo- nių ir Tu būtum dūmu iškiles į dangų pro krematoriumo kaminą...

Mielas bičiuli Mikai, nekartą aš Tave prisiminiau, nekartą apie Tave kalbėjau su savo arti-

Rašytojas Stasys Santvaras.

maisiais draugais, nekartą ban- džiau pasinerti į Tavo kančias, kurioms prasmę ir pateisinimą surasti nėra įmanoma. Galime nebent giliai ir sopulingai atsi- dusti, kad mūs dienom atsirān- da tautų ir žmonių, tokių piktų, kaip džiunglių žvėrys.

Kaip vienas nuostabių gyvenī- mo momentų, mano atmintyje tebeglūdi mudviejų susitikimas Laisvės alėjoj (tada jau Stalino) 1940 m. rudenį. Negreitu žings- niu aš ėjau į teatrą, kuris pasi- darė man šaltas ir nemalonas. Tu mane pasivijai ir pradėjai kalbinti. Deja, prie naujos val- džios aš jau buvau patyręs eilę tokių keistų susidūrimų su žmo- nėmis, kuriems ir šiandien atsa- kymo negaliu rasti. Buvau ne- kalbus ir gal net irzlus. Tu ban- dei mane ir šiaip ir taip kalbinti, bet aš tik pusiau pravertom lū- pom teatsiliepiu. Pagaliau Tu sustojai ir paklausėi:

— Stasy, tai kodėl Tu su ma- nim nekalmi?

Aš taip pat stabterėjau, pa- žiūrėjau į Tavo geras ir atviras akis ir, drįbtelėjau:

— Žinai, Mikai, aš pradėdū vengti ir bijoti Tavo gimimo žmonių.

Tu regimai susijaudinai, su atsidėjimu pažvelgei į mane ir tarei:

— Stasy, tai gal Tu galvoji, kad ir aš bolševikas? Jeigu Tu taip galvoji, tai aš Tau pasaky- siu, kad iš manęs toks bolševi- kas, kaip iš fleitos... na, saky- kim... britva...

Aš prapliupau juoku, bet ta- me Tavo susijaudinime, tuose Tavo žodžiuose aš atpažinau tiesios širdies ir neveidmainingą savo seną bičiulį Miką Hofmek- lerį. Mano širdis atlyžo ir liež- vis širdies ir neveidmainingą savo seną bičiulį Miką Hofmek- lerį. Mano širdis atlyžo ir liež- vis atsiriso. Mudu pradėjom nuo- širdžiai kalbėtis, aš prabilau apie savo rūpesčius, o Tu man atvirai pasakojai, kokie sunku- mai yra daromi Tau ir Tavo šauniam orkestrui. Pagaliau, ne- žymiai apsižvelgęs, Tu man pa- sakei:

— Matai, Stasy, du angelai sargai mudu jau lydi.

Iš tikro, du įtartinai tipeliai ėjo paskui mudu už kokių 10-15 žingsnių. Pastebėję, kad mes juodu matom, po truputį jie pra- dėjo atsilikti, o paskiau vienas perėjo į vieną Laisvės alėjos pu- sę, o kitas į kitą, bet vistiek ne- siliovė mudviejų lydytę. Mudu pasikalbėjom žvilgsniais, nepa- rodėm baimės ir susijaudinimo, pradėjom šnekučiuotis muziki- nėmis temom, kol Tu mane atly- dėjai iki miesto sodo vartų. Ne- bus pasigyrimas, aš tuo metu nebuvau patikimųjų gretose, tad ką reiškė toks viešas Tavo ry-

šys su manimi? Aišku, tik nuo- širdžiai ir šiltai žmogišką biči- lystę.

Neramios dienos lėkė, netik- rumo ir nesaugumo kupini metai skriste praskrido. Vieną anksty- vą rytą aplink Kauną pradėjo sproginėti iš lėktuvų mėtomos bombos. Tada į Lietuvą žengė nauja okupacija, prasidėjo kito barbaro ir fanatiko priešpau- da. Jus ir mus užgriuvo, tos gėdingų geltonų žvaigždžių ir žmogaus išniekinimo dienos. Man smagu, mielas Mikai, dabar prisiminti, kad bent pirmomis vokiečių oku- pacijos savaitėmis aš buvau tu- Tavo bičiulių tarpe, kurie ne- vengė Tavęs lankyti ir kuo ga- lėdami Tau padėti. Prisimenu iš- sigandusius Tavo senus tėvus, prisimenu baimę ir nerimę su- sigūžusią Tavo šeimą, menų ta- niuria tytumą Jūsų bute. Ties nekaltų žmonių galvom, ties ta iškilų Lietuvos muzikų šeimą (tėvas, Hofmekleris visą laiką buvo Lietuvos Operos teatro or- kestro artistas, sūnus Leonas tos operos ilgametis koncert- meisteris ir dirigentas. Tu pats smuikininkas, o jauniausias bro- lis, išlikęs gyvas JAV, čelistas) pakibo regimas ir baisus pavo- jus.

Pradžioj mes buvom pilni pa- sitikėjimo ir galvojom, kad Hof- meklerius tikrai apginsim ir nuo beprasmės paniekos apsaugosim (taip galvojo Vyt. Marijošius, taip galvojo aš, taip galvojo ir kiti Tavo draugai). Deja, kai tik Lietuvoj atsirado Rentelno val- džia, mes veikiai pajutom savo negalią ir baisų apskartimą šir- dy. Mūsų viltys, kad vakariečiai yra aukštesnės kultūros žmonės, bematant suiro, kaip smėlio na- meliai. Netrukus Jus nuo mūsų atskyrė spjgliuotom vielom.

Kurį laiką per pianistę Dukš- tulskaite, vis dar atvykstančią dirbti į Radiofoną, aš gaudavau žinių apie Tave ir Tavo šeimą.

Po kurio laiko ir tas šaltinis iš- seko. Kiek sykių buvau Vilijam- polėj, tiek sykių žvelgiau pro spygliuotas vielas, ieškodamas Tavo veido, bet nei karto neteko jo pamatyti. Paskiau, gal porai metų prasilinkęs, suskambo ma- no telefonas. Per telefoną kalbė- jo puikiai pažįstamas moteriš- kas balsas, pasisakė, kad ji esan- ti labai gera mano pažįstama, tik aš jokiū būdu negalėjau jos at- pažinti. Tu žinai, kaip gerai lie- tuviškai kalbėjo Tavo žmona ir tas mane painiojo. Aš netvėriau ir pradėjau primygtinai prašyti, kad ji man pasakytų savo pavar- dę. Kurį laiką telefono ragelis nutilo, atsirado ilgoka pauzė, o tada aš išgirdau:

— Mielas Stasy, argi nepa- žįsti, aš esu Miko žmona, M i k o ž m o n a, — antrą kartą tardama du paskutinius žodžius, juos aiškiai išskyrė ir pabrėžė. Žinoma, tada aš jau pažinau

Hofmekleriene (kaip dabar ži- nau, ne tik getto, bet ir kalėjimo kančias išgyvenusią moterį). Ji prašė pasimatymo, aš tuoj suvo- kiau, kad reikalas turi būti rim- tas, tad nei kiek nesvyruodamas apsiemiau apsiaustą ir nuėjau į sutartą vietą. Toji vieta buvo modernūs butų namai Kėstučio gatvėj, kuriuose gyveno vokie- čių pareigūnai ir kuriuos valė iš Vilijampolės atvaromos mote- rys.

Hofmekleriene radau namų sargo bute. Pats sargas buvo dar jaunas žmogus, man atrodė niū- fus ir nepatikimas, ten pat ru- šėsi jo žmona ir bėgiojo pora mažų vaikų. Be abejonės, jie bu- vo geri žmonės, nes su Paties žmona mes kalbėjome jų aki- vaizdoj, nors iš jų neišgirdom nei pusės žodžio. Ir dabar ma- tau mielosios Hofmeklerienės ašaras, jos skausmą ir jos mo- tinišką rūpestį. Ji prašė mane

gelbėti Jūsų dukrelę, pati už- merkdam akis prieš Tavo ir sa- vo klaukų likimą.

Mielas Mikai, aš žinau, Tu ti- ki, kad aš Jūsų mylimą mergytę būčiau paėmęs pas save, ją bū- čiau auginęs, bet kiekviena me- bute to namo, kur aš gyvenau, gyveno vokiečių karininkai ir sonderfiureriai. Daugumas jų buvo neblogi vyrai, bet aš bijo- jau moterų, kurios juos lankė arba net jų butuose gyveno ir, žinoma, mūsų kaimynystės ne- mėjo, nes mes jų "paslaptis" matėm ir žinojom. Taigi ano pa- stogė Tavo vaikui buvo tiek pat nesaugi, kaip ir Vilijampolė. Bet aš ne tik tą pačią dieną, bet dar tą pačią valandą po pasikalbėji- mo su Tavo žmona nuvykau pas T. T. Jėzuitus, kurių tarpe tu- rėjau porą gerų prietelių, ir ži- nojau, kad jie tokiais atvejais pagalbą suranda. Atsimenu, Jū-

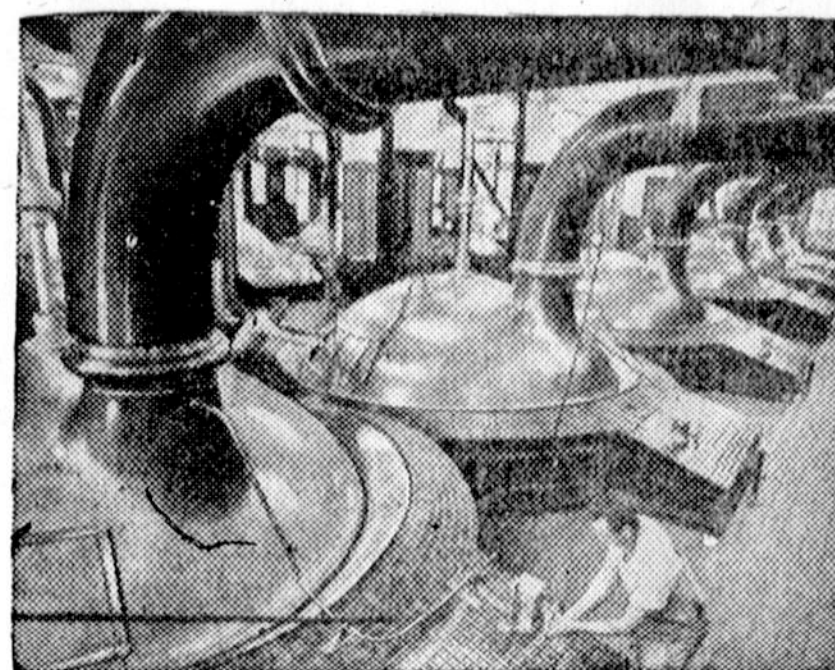
(Perkelta į 4 psl.)

UGNIM VIRTAS PRIE...

2000⁰

STROH'S DUODA TOKĮ SKONĮ, KURIUO NEGALI LYGINTIS JOKS KITAS AMERIKOS ALUS!

DABAR UŽ VIETINES KAINAS!

TIK STROH'S YRA AMERIKOJ UGNIM VIRTAS ALUS! Ir tai duoda patį geriausį skonį, kokį turi Stroh's ugnim virtas prie 2000 laipsnių. Pabandyk Stroh's šiandien. Ir pabandė... nemėgsit kito kaip tik Stroh's!

Jums patiks

Stroh's

yra šviesesnis!

The Stroh Brewery Company, Detroit 26, Michigan

PAKARUOKLIŲ MAIŠTAS

Ištrauka iš netrukus išleidžiamos J. Girdžiaus-Klausočio knygos "Raudonieji Viduramžiai"

"PRISIPAŽISTA..."

1945 m. gegužės mėnesį Rajkas išėina iš kacetų ir slaptai grįžta Vengrijon. Ties Budapeštu persikelia maža gelda per Dunojų ir netrukus įstoja į Rakosžio vadovaujamą ir Maskvoje centralistiskais pagrindais atkurta kompartiją. Tais pačiais metais iš- renkamas į "parlamentą" ir iki 1946 metų pakartotinai skiriamas vidaus reikalų minis- teriu. Tose pareigose vadovauja kietiems va- lyboms, nukreiptiems prieš antikomunistus ir šiaip "buržujus"; taigi, susipažįsta su ko- munistinės "teisės praktika". Pats aktyviai prisideda prie kardino Minsdenty suėmi- mo ir tardymo; taigi, nesvetima jam ir ko- munistinė tardymo praktika.

Nuo 1948 metų rugpjūčio iki suėmimo 1949 metais eina užs. reikalų ministerio pa- reigas. Šalia to yra Vengrijos "Nepriklausomo Liaudies Fronto" pirmininkas bei pa- rlamento deputatas nuo Soprono rinkiminės apylinkės.

Audringas, tiesa, gyvenimas, nuvedęs Rajką į pačias valstybinės galios viršūnes. Tačiau jo karkyroje yra viena nedovanotina spraga: jis niekad nebuvo kaip emigrantas

Maskvoje: vis Vakaruose. Tai reiškia, kad jis nėjo į Kremliaus "palaimintųjų" ratą. O tai dalykų labai nesveikas.

Atsidūręs prieš liaudies teismą 1949 m. rugsėjo 16 d., Laszlo Rajk taip atsako į teis- mo pirmininko klausimus:

- Ar Tamsta supratai apkaltinimą?
- Taip, supratau.
- Tamsta prisipažįsti kaltas?
- Taip.
- Visais kaltinimų punktais?
- Visais punktais.

— Prašau tad smulkiau papasakoti apie visus tuos įvykius. Pradėkime nuo tos vie- tos, kur Tamsta 1931 metais tapai Horthy policijos agentu.

Ir Laszlo Rajk, vengrų kompartijos ne- legalios kovos didvyris, ima porinti šią fan- tastišką pasakelę:

— Užmezgiau policijos pavestas ryšį su komjaunimu....

Policijai išdavinėjo vadovaujančius kom- jaunimo asmenis; be to sabotavo propagan- dą:

— Kadangi pats rašiau propagandinius leidinius bei atsišaukimus ir pats juos plati-

nau, tai man nebuvo sunku patinimą sabo- tuoti.

Tiesa, pats organizavo komunistų mitin- gus; žinoma ir suprantama — policijos įsa- kymu, ir tik tam, kad policijai būtų patogus suimti dalyvius. Tiesa, kad vyko darbuotis į Čekoslovakiją, bet — žinoma ir savaime su- prantama — policijos pavedimu, kad tenai išstudijuotų komunistų veiklą. Vyko ir Is- panijoje — žinoma ir savaime suprantama — Horthy policijos įsakymu, kad ten įsirašytų į tarptautinę brigadą ir neva kovotų prieš Franko fašistus:

"Ispanijon mane siuntė su dvigubu už- daviniu. Pirmą, sužinoti "Rakoszi" vardo ba- taliono narių pavardes, o, antra, visom prie- monėm silpninti bataliono kovingumą. Pirmą uždavinį buvo lengva įvykdyti. Antrąjį iš- sprengčiau tuo būdu, kad 1938 metais, kaip partinis sekretorius, iškėliau vieno karinin- ko drausminį prasižengimą, tikslu sukelti po- litinius nesusipratimus visame batalione. No- rečiau čia priminti, kad tuo pačiu metu jau užsiminėjau pro-trockine propaganda. 1939 m. vasario mėnesį dezertyravau iš bataliono ir patekau į prancūzų internavimo stovyklą."

SVIESIAPLAUKĖ JUGOSLAVE

Tačiau tik čia prasidėjo tai, kas proku- ratūrai buvo svarbu:

"Internavimo stovykloje gyvenau kartu su jugoslavais. Buvo jausti stipri pro-trocki-

nė agitacija ir jai vadovavo tie patys jugo- slavai... Su jais palaikiau artimą ryšį ir įsi- jungiau į jų varomą agitacinį darbą."

Vadinasi, velniukas Tito tėra senojo vel- nio Trockio vaikas. Tačiau ten pat ir pran- cūzai pasisamdo Rajką. Tačiau ir šis faktas ne kiek nekludo jam toliau dar persisa- mdyti "vienam Geštapo majorui, kurio pavar- dės nebeprisimenu". Tasai majoras — žmo- gus plepus ir "atviras": jis gėrbė Rajką, nes "Geštapo tarnybai mane rekomendavo tuo- metinis vengrų saugumo šefas Peter Hain". Tas pats nežinomas majoras laimingu būdu su savim nešiojosi visų internuotų vengrų sąrašą. Savo draugui Rajkui anas majoras perskaitęs sąrašą, sakydamas, kad visi su- minėti irgi esą Geštapo agentai. Dar vėliau tas pats plepusis majoras Rajkui į ausį pa- sakes, kad visi internuotieji jugoslavai — trockininkai — vėlesni Tito bendradarbiai — jau pasiūsti namo ir Geštapo naudai darbuo- jasi Jugoslavijoje.

"Artimesnius ryšius su jugoslavais ta- čiau užmezgiau tik 1947 metais, svečiuoda- masis Abacijos kurorte, kur mane galutinai užverbavo ir įtraukė į veiklą. Ten man ga- lutinai paaiškėjo, kad ne tik Rankovič (vė- lesnis Tito vidaus reikalų ministeris), bet ir kiti Tito šalininkai varė trockistinę politiką, bendradarbiavo su amerikiečių žvalgyba; jų tarpe ir patsai Tito, dabartinis Jugoslavijos ministeris pirmininkas."

"Tai galiu įrodyti tokiais faktais:

"Abacijos kurorte mane kartą aplankė viena šviesiaplaukė, kokių 30 metų amžiaus moteris. Ji mokėjo vengriškai ir pranešė man, kad netrukus į Abaciją atvyks Ranko- vič, norintis su manim vienu pasikalbėti ma- no viloje. Ji tačiau perspėjo, kad niekas be mūsų trijų — jos, Rankovičiaus ir manęs — neprivalo nieko sužinoti apie tą pasikalbė- jimą."

"Is tikrųjų, po kelių dienų atvyko Ran- kovič, lydimas minėtos šviesiaplaukės, kuri buvo pokalbio vertėja, Rankovič pirmiausia pasakė, kad jam žinoma, jog esu senas ven- grių fašistinės policijos bendradarbis. Asme- niskai, bet ir Tito vardu, jis man turis štai ką pasakyti: jeigu aš ateityje, kaip Vengri- jos užsienio reikalų ministeris, nesilaikysiu jugoslavamų priimtino kurso, tai Tito mane demaskuos."

"Aš bandžiau ginčytis, kad nieko ben- dro su vengrų policija neturėjau. Siekiu ben- dradarbiavimo su Tito, bet ne jėgos verčia- mas, o iš politinio susitikinimo. Rankovič ta- da iš kišenės išsitraukė vieno dokumento fo- tokopiją. Aš, žinoma, iš karto pamaciau, kad tai nuorašas įsipareigojimo dokumento, kurį 1931 metais daviau Budapešto policijos vir- šininkui Hetenyi; jame raštiškai įsipareigo- jau dirbti kaip šnipas prieš kompartiją."

(B. d.)

Vokiečių karinė slaptoji žvalgyba paskutiniojo karo metu

SOVIETŲ RUSIJOJ

Atpasakoja L. S.

Japonai remia ukrainiečius

Pasirašius vokiečių-sovietų draugiškumo sutartį 1939 m. rugsėjo mėnesio pabaigoje, karinei slaptajai žvalgybai buvo uždrausta palaikyti bet kokius ryšius su OUN bei jai finansiniai padėti. Šioje bėdoje pagalbon atėjo japonai. Kaip vokiečių-japonų 1936 metų antikominternio sutarties partneris, jie jautėsi tuo vokiečių-rusų bendradarbiavimu labai užgauti.

Vokietijoje jie santykiavo su rusų emigrantais, kurie padėdavo paruošti prieškomunistinę propagandinę medžiagą. Ši buvo spausdinama slaptoje spaustuviėje, prie vieno Berlyno ežerų guilinoje ir tam reikalui perstatytoje viloje. Taip pat per savo pasiuntinybės karininkus japonai palaikė ryšius ir su vokiečių žvalgybai dirbančiais ukrainiečiais. Dabar jie perėmė visą bendradarbiavimą su OUN, o taip pat tos organizacijos materialinį rėmimą, kol 1941 m. birželio mėn. padėtis pasikeitė ir vokiečių politikams buvusieji santykiai pasidarė vėl pageidaujami.

Pradžioje žvalgybai blogai sekėsi

Karinės slaptosios žvalgybos II-ojo skyriaus (sabotažas, propaganda ir spec. uždaviniai) centrālė Berlyne rūpinosi veikla pačioje prieš valstybėje. Darbas fronte ir tiesioginiame jo užnugaryje buvo pavestas atitinkamų armijų bei kariuomenės grupių štabams, priskiriant prie jų specialiai paruoštus karininkus ir personalą. Reikalui esant komandiruota Brandenburg divizijos daliniai. Toks dvigubas priklausomumas: žvalgybinių atžvilgiu Berlynui, karinių — atitinkamam armijos vadui, nebuvo labai geras ir iš to susidarydavo daug įvairių komplikacijų.

Tiesioginiai ryšiai su Generaliniu Štabu tarnavo taip vadinama "vadovietė Walli", Nikolaiene vietovėje, Rytprūsijoje, netoliese nuo "Wolfsschanze" (Fiurerio Vyriausioji Būstinė) ir "Anna" (Generalinio Štabo Vyriausioji Būstinė).

Po judraus karo fazės, Rytų frontas taip susiformavo, kad jame atsirado nemaža plyšių ar menkai tesaugomų dalių. Atsirado galimybių pasiųsti į užfrontę patikėtinius. Kur nebuvo įmanoma pasiųsti tiesioginiai, arba norėta veikti toli užnugaryje, tada agentai būdavo nuleidžiami parašutais. Tam tikslui karinė slaptoji žvalgyba turėjo specialią lėktuvų grupę. Patikėtiniai ir agentai dažniausia buvo verbuojami civilių gyventojų tarpe. Plačiai pasinaudota ir "atvertais" karo belaisviais.

Daugelis didesnių slaptosios žvalgybos skyrių fronte įstėgė nedideles apmokymo stovyklas agentams ir sabotažo grupėms ruošti. Taip pat vietoj aprūpinta tam reikalingais ginklais bei medžiaga. Ši decentralizacija, dėl didelių atstumų Rytų fronte buvo būtina.

Remiantis gausiais pranešimais, galima tvirtinti, kad tie greitomis paruošti patikėtiniai ir agentai tik tada sėkmingai įvykdė savo uždavinius, jei juos panaudodavo tuoj po apmokymo. Jei dėl kurios nors priežasties tas nebūdavo įmanoma, labai dažnai jie "surūdavo" ir jų noras veikti išgaruodavo. Be to, būdami ilgesnį laiką vokiečių užfrontėje, jie galėdavo patirti apie darbo metodus, pažinti kitus patikėtinius, stebėti kariuomenės judėjimą ir t.t. Tai sudarydavo tam tikrą pavojų, nes reikėdavo skaitytis ir su iš anksto numatytu išdavimu.

Iš viso, grupinis agentų apmokymas visad yra susietas su nemaža rizika. Deja, tam dėsniui, ypač karo metu, nusideda veik visų valstybių karinės slaptosios žvalgybos; daliniai dėl personalo ir laiko, stokos, kartais dėl karo sąlygų, kartais vien iš patogumo. Panašiai būna ir su agentų aprūpinimu rūbais, baltiniais bei visom kitom smulkmenom. Dažnai galima "siuntęja" atpažinti jau vien iš laikrodžio, foto aparato ar degtukų.

Jei šis visas darbas nebuvo išplėstas iki plataus masto taktikai bei operatyviai veiksmingų sabotažo ir trukdymo veiksmų, kaltė buvo ne vien dėl techniško trūkumo, bet svarbiausia, dėl klaidingos vokiečių Rytų politikos, dėl netinkamo elgesio su Sovietų Rusijos tautomis.

Užimant Dauguvos tiltą

Karo pradžioje — 1941 m. vasarą, veržiantis vokiečių kariuomenei šiaurės kryptimi, — Latvijoje, Brandenburg divizijos dalinys užėmė ir apsaugojo nuo susprogdinimo tiltą per Dauguvą. Kariai, vaizduodami sužeistais raudonarmiečius, užvažiavo kartu su sovietais ant tilto ir staigiu puolimu jį paėmė. Šios akcijos dėka žygis Rygos kryptimi galėjo vykti be jokios pertraukos. Dėl to pasisekimo feldmaršalas von Leeb raštu išreiškė savo padėką.

"Armėnas" nemoka armėniškai...

Tačiau ne visuomet pasisekdavo prieš norimai suklaidinti. Kartą, žygio Kaukazę metu, norėta apsaugoti vieną užtvanką nuo besitraukiančių sovietų susprogdinimo. Kontroliuojantis komisaras, patikrines pirmutinę masinę, leido kolonai toliau važiuoti. Kariai, nudodami visai išvarčius, pakeliui surinktus išsklaidytus raudonarmiečius, jau lipo į jas, kai komisaras staiga užkalbino kelio pakraštyje sėdintį "draugą". Nelaimingu sutapimu tai buvo puskarininkis iš Hamburgo, nemokąs nei žodžio rusiškai. Tą pastebėjo dalinio vadas, leitenantas baronas Foelkersam (Pabal-tės vokietis ir ainis ties Tšušima kritusio rusų admirolo Foelkersam). Greitai susigriebęs jis šūktelėjo komisarui: "Jis nesupranta, — jis yra armėnas!"

Likimas norėjo, kad tą "armėną" iš Hamburgo komisaras ėmė kalbinti jo gimtąja kalba — armėniškai. Leitenantui neliko nieko kito, kaip paspausti automato gaiduką, drauge duodant signalą puolimui. Ir nežiūrint kritiškos padėties, puolimas pavyko.

Tokios ir panašios situacijos susidarydavo gan dažnai. Reikėjo labai greitos orientacijos, pasiryžimo ir drąsos. Ypač geras nervus privaldė turėti asmenys, kurie kalbėdavo ar gerėdavosi su kontroliuojančiais postais, karininkais ir komisarais. Nuo jų sugebėjimo, tinkamos laikysenos, priklausydavo ne vien duotojo uždavinio pasisekimas, bet ir visų gyvybė.

"Lakštingalos" skelbia Nepriklausomą Ukrainą

1940/41 metų žiemą, Neuhammer, prie Liegnitz, buvo sudarytas batalionas iš vakarų ukrainiečių, tarnavusių lenkų armijoje. Tuos Lenkijos kariuomenėje gerai apmokytus karius išrinko karo belaisvių stovyklose ukrainiečių organizacijos. Iš dalies jie priklausė Banderos grupei, iš dalies kitoms. Šiam ukrainiečių ba-

DĖKOJAME DIRVOS RĖMĖJAMS

Dirvai paremti skaitytojai atsiuntė šias aukas:

Putna Kaz., Detroit	\$3.00
Rinkus J., Cleveland	2.00
Janulaitis P., Chicago	2.00
Dirmantas St., Chicago	3.00
Velyvis K., Cleveland	2.00
Senkus V., Cleveland	1.00
Kalinauskas Z., Elizabeth	2.00
Vaitys R., Evanston	2.00
Stacina Ad., South Bend	0.50
Pempė F., Philadelphia	2.00
Nastopka M., Solon	2.00
Podziukas J., Chicago	2.00
Vaičiūnas V., Detroit	1.00
Jurgaitis St., Cleveland	2.00
Mažeika M., Benton Harbor	2.00
Daniūnas J., Ridgewood	5.00
Lessman E., New York	3.80
Vokietaitis M., New Haven	1.50
Račys M., Tillsonburg	4.50
Marcėnas J., Detroit	2.00

Povilaitis J., Omaha	1.00
Juška J., Chicago	1.00
Liaukus J., Brooklyn	5.00
Makaitis B., Norwood	2.00
X iš Waterbury	1.00
Pažera, Detroit	1.00
Daučanskas St., Chicago	2.00
Silinis K., Cleveland	5.00
Vaičekonis J., Chicago	2.00
Baublys J., Detroit	2.00
Bulvė P., Hamilton	5.00
Cheleden C. S., Philadelphia	5.00
Damijonaitis P., Elizabeth	2.00
Antanavičius N., So. Boston	2.00
Butkūnas A., St. Charles	2.00
Gečaitė Kr., Manteno	2.00
Leseckas J., Chicago	2.00
Misevičius J., Baltimore	1.00
Lozoraitis Vyt., Linden	22.00
Galinaitis J., Baltimore	9.00
Jonkutė Aug., Chicago	2.00
Stungevičius Ig., Chicago	1.00
Bakūnas Vytautas, Cleveland	2.00
Aukotojams tariama nuoširdų ačiū.	

ELIZABETH

RENGIASI VASARIO 16-TAJAI

Am. Liet. Tautinės Sąjungos Elizabetho skyrius, kaip ir kasmet, rengia iškilmingą pobuvį Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 40 metų sukakčiai paminėti. Pobūvis įvyks istorinės

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rakandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudros kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS,
609 Society for Savings Bldg.
Telef.: MAIN 1-1773
Rezidencija: PENINSULA 252

dienos išvakarėse, t. y. vasario 15 dieną 7 val. vakare Lietuvių Laisvės salėje, Elizabeth. Kalbės Generalinis Konsulas J. Budrys. Programoje pasirodys geriausios vietinės meno pajėgos, pav., dainininkė Ona Zubavičienė, pasireikšusi per Stuko radiją ir per paskutinius koncertus New Jersey. Taip pat kylanti žvaigždė, garsiosios Julliard muzikos mokyklos studentė Stankūnaitė ir ponios Mulks naujai suorganizuotas New Jersey moterų choras. Šokius ir kitą lietuvišką muziką gros naujas vietos jaunimo orkestras.

I pobuvį įeinama tik su pakvietimais, kurie gaunami pas Rengimo Komisijos narius. Kadangi pobūvis rengiamas su užkandžiais, todėl pakvietimų skaičius yra ribotas.

DIRVA
LAUKIA
JOSŲ TALKOS!

Tegul Tavo smuiko stygom bėga Liet. melodija...

(Atkelta iš 2 psl.)

su reikala sunkino tai, kad mergaitė (tada 3-4 metų) nekaltai lietuviškai, o tekalbėjo tik tydiškai. Bet T. T. Jezučiai Hofmeklerių šeima nuoširdžiai gerbė ir pagalbą man pažadėjo. Tik netrukus užgriuvo nauji įvykiai ir mano ryšys su Jumis vėl nutrūko. Dabar visa širdimi džiaugiuosi, kad išliko sveika ir gyva Jūsų duktė, kad išliko Tavo mėltoji žmona, kad ir Tu pats tebesi mūsų tarpe ir tebesielioji liet. muzikos reikalais.

Atleisk man, mielas Mikai, kad aš paklaidžiojau šios dienos, kurios širdį tik kartėlį sukelia. Baigdamas savo laišką Tau, aš noriu grįžti į Kauną, aš noriu pabuvoti su Tavim Palangoje, kur Tu su savo kapela koncertuodavai, kur Tu eilę metų buvai beveik nuolatinis Kurhauzo kapelmeisteris. Kas to nežino, Tu esi lengvosios liet. muzikos pionierius, niekieno nepažintas lietuviškosios melodijos populiarintojas. Kai neatsirado lietuvių dainininko, tai Tu įjungei į darbą velionį Dolskį, įvedei jį į mažąją sceną su lietuvišku žodžiu lūpose. Tu visa širdimi įsijungei į Lietuvos prisikėlimą, supratai laiko dvasią ir visas savo jėgas bei sugebėjimus atidavėi tam didžiam mūsų prisikėlimui. Kai atsirado šabanauškas, Tu tada su savo orkestru pagaminai pačias geriausias mūsų lengvosios muzikos plokšteles.

Kaune iš Šabanauško mes mėgdavom pasišaipyti, bet dabar matom, kad savo žanre jis buvo didelis ir puikus. Ir didžiai liūdina, kad Šabanauško balso Lietuvoje jau nebegirdim, matyt, nelemtuose mūsų laiko įvykiuose jis yra žuvęs, kaip juose žuvo daugybė kitų puikių ir talentingų žmonių. Ko aš nūdien galčiuosi, tai kad Tave nepažinau ir pats su Tavo kapela neįdinau valetą plokštelių. Atsimenu, Tavo paragintas, Sakalauskas man net viliojantį honorarą siūlė, kad tik aš važiuočiau su Tavim į Londoną ir įdinaučiau, jei ne šlagerių, tai nors keletą Tavo paruoštų liet. liaudies dainų. Bet aš tada buvau pasinėres operų vertimus, skraidžiau aukstose operinėse sferose ir Tavo raginimais nesusigundžiau. Žinoma, tai buvo mano klaida, bet ar šiandien ji bėpataisoma?...

Gaila, labai gaila, kad nėra Tave Amerikoje. Čia tikrai dar Tu galėtum ką nors nuveikti, čia Tu išgirstum, kad Tavo sukratu palikimu mes ir dabar gyvenam. Savo įgrotas plokšteles Tu išgirstum privačiuose butuose, savo muziką Tu išgirstum radio bangose, nes gausios šio krašto liet. radio valandos iki šiol naudojasi Tavo puikiais darbais. Ko mes čia pasigendame ir apgailestaujame, tai kad taip mažai yra įgrotas mūsų rimtosios muzikos plokštelių. Mes juk neturim plokštelėse nei vieno iš mūsų operos spektaklio, neturim savo kamerinės ir simfoninės muzikos, neturim gausių mūsų operos solistų, neturim chorų... Ak, per trumpas buvo mūsų laikas, bet priešastis glūdi gal ir tame, kad ten, tose aukstosiose mūsų muzikinio gyvenimo sferose, neatsirado kitas Mikas Hofmekleris, kuris būtų taip subtiliai pajutęs gyvenimo pulsą ir būtų pasistenęs suteikti j plokšteles lobius, kurie tikrai būvo nemenkai ir anaipol ne bespalviai. Na, bet ne iš mano vieno lūpų dėkui, Mikai, Tau už tai, ką Tu mums esi sukūręs ir atidavęs.

Vėl esam Naujujų Metų angoj. Mielas Mikai, visa širdimi linkiu Tau sveikatos, Tau ir Tavo šeimai. Nors mūsų pečius ir mūsų širdis slegia nejaukūs patyrimai, nepasiduokim — tegu dvasia skrenda ir tegu dar ilgas metas Tau smuiko stygom liejasi lietuviškoji melodija.

Tavo ištikimas bičiulis

Stasys Santvaras

KETVIRTADIENI KRAUTUVĖS VALANDOS: DOWNTOWN 12 NOON TO 9 P. M.; HEIGHTS 9:30 A. M. TO 9:30 P. M.

the MAY company's BASEMENT stores

DOWNTOWN—PUBLIC SQUARE

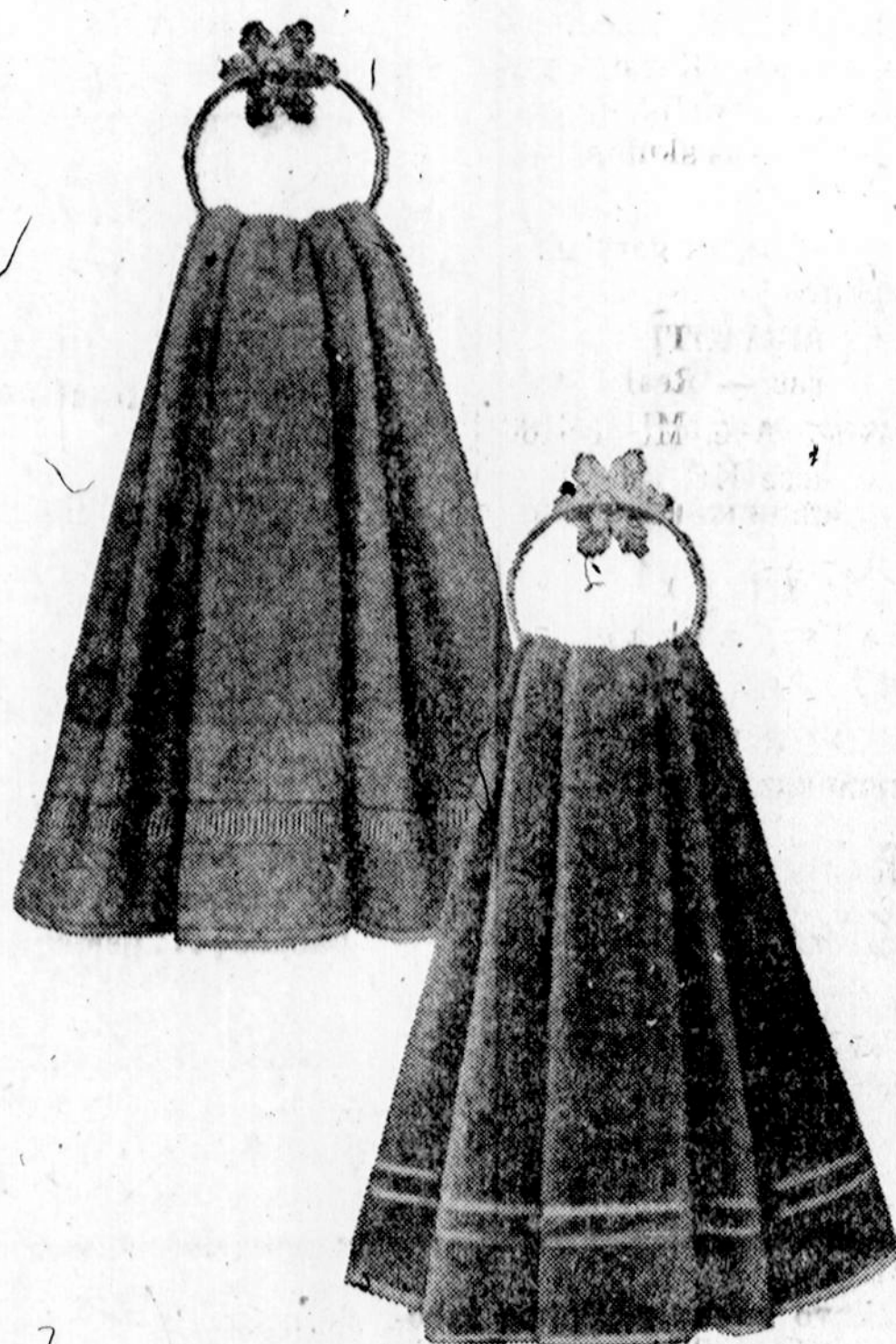
ON THE HEIGHTS—CEDAR CENTER

Mes duodam ir iskeičiam Eagle Stamps

SAUSIO BALTASIS ISPARDAVIMAS

„CONE“

RANKSLUOSCIAI

Pinigų taupymas, žemos kainos

Cone „Prescott“ turkiški rankš.

2 už \$1

Reg. 69 c. 22x44 Inch Vonios dydžio švelniai minkšti, sugeriamos rūšies Cone rankšluosčiai žemom Sausio Balso Ispardavimo kainom. Pasirinkite iš kelių lygių spalvų: balta, mėlyna, pink, auksinė, žalia ar rose.

Reg. 39 c. . . . Tinkami Rankšluosčiai 3 už \$1
Reg. 22 c. . . . Tinkami Wash Cloths 6 už \$1

CONE "GRANDY" ENSEMBLE

98c.

Šie Cone rankšluosčiai, gražiu užbaigimu, yra minkšti, gražūs ir vandenį sugeriantys, nes yra specialios lofly-loop gamybos. Baltų, mėlynų, pink, aqua, mint green, rose, auksinių, rudų ir žalių spalvų.

Reg. 79 c. . . . 15x26" Rankšluosčiai 59 c.
Reg. 39 c. . . . Washcloth 29 c.

Paštu ir telefonu užsakymai priimami, įmokant \$2.00 ar daugiau... Šaukite Cherry 1-3000
The May Co.'s Basement Linen and Domestic Department Downtown and On The Heights

talionui vadovavo drąsus partizanų vadas Sconprynka. Jis krito 1951 m. netoli Kijevo, kovodamas pogrindyje. Vokiečių vadovybė sudarė vyr. leitenantas Dr. Albrecht Herzner ir Prof. Oberlaender (dabartinis Vokietijos ministeris pabėgėlių reikalams).

Šitas, karinės slaptosios žvalgybos pastangomis suorganizuotas, deja, labai menkai teginkluotas batalionas gavo "Lakštingalos" slapyvardį, nes jo choras galėjo lengvai konkuruoti su pasaulyje pagarsėjusiais kazokų choralais.

"Lakštingala", junginyje su vienu Brandenburg divizijos batalionu, birželio 22 dieną, 1941 metais įvygiavo į Sovietų Rusiją. Kovose dėl Lembergo jų žvalgai patyrė, kad mieste komunistai įvykdė masinius ukrainiečių nacionalistų sušaudymus. Jie paveikė junginio vadą pradėti Lembergo puolimą ankštį iš 29 į 30 birželio: — septyniom valandom ankščiau, negu tai numatė atitinkamos divizijos vado įsakymas. Čia ukrainiečių batalionas nepaprastai pasižymėjo. Jie užėmė Lembergo radijo stotį ir perskaitė "Nepriklausomos Vakarų Ukrainos" atsisaukimą.

NKVD kalėjimuose Lembergo, buvo rasta tūkstančiai nudydų ukrainiečių. Tie baisūs vaizdai dar labiau ukrainiečiuose stiprino laisvės kovą, drauge ir vokiečių kariuose paskatino karštą norą rusiškąjį priešą kuo greičiau išvyti iš visos Ukrainos.

Užsirūstina Rosenbergas...

Po minėto atsisaukimo paskelbimo tuoj buvo gautas griežtas Rosenbergo protestas. Žygiuojant gilyn į Ukrainą batalionas pasižymėjo kovose dėl Winitzo's, bet kartu iš lėto ėmė keistis kary nuotaika. Naujai įkurtoji Rytų Ministerija išskyrė vakarų Ukrainą, sritį apie Przemyśl ir Tornopol, iš ukrainiečių vadovybės numatytos Ukrainos valstybės. Ta sritis su patikimais gyventojais buvo priskirta Generalinei Gubernijai, buvusios Lenkijos likučiams.

Pagaliau šis batalionas, kurs Lembergo kovos dvasia uždegė dešimtis tūkstančių išvaduočių ukrainiečių, pasidarė nebe patikimas, ėmė maištauti ir buvo išformuotas. Taip buvo niekais praleistos didelės galimybės.

Hitleris iš anksto karą pralaimėjo...

Kapitonas prof. Oberlaender bandė tuo reikalu kreiptis į Hitlerį. Ir jam pasisekė šį pasiekti. Tačiau Hitleris jo išvedžiojimus nutraukė sekančiais žodžiais: "Apie tai Jūs nieko nesuprantate. Rusija yra mūsų Afrika, rusai yra mūsų negrai".

Tuoju po to pokalbio Oberlaender atvyko pas Brandenburg divizijos vadą ir šiam pareiškė: "Su tokiu Hitlerio nusistatymu karas yra jau pralaimėtas".

Kiti brandenburgiečių žygiai

Karinės slaptosios žvalgybos II-ojo skyriaus tarnyboje Oberlaender po kurio laiko suorganizavo batalioną "Kalmiečiai". Jį sudarė Kaukazo tautelių kariai, pasižymėjo fronte, bet pradėjus vokiečiams trauktis, pasidarė taip pat nebe patikimi. "Kalmiečių" bataliono vyrai, vadovaujami vyr. leit. Lange ir leit. Moritz, nusileisdavo parašutais tolimam rusų fronto užnugaryje ir ten sėkmingai veikė kaip partizanai kartu su ginkluotais vietiniais Kaukazo gyventojais.

Brandenburgiečių viena kuopa, pasinaudodama pajamtais rusų sunkvežimiais, prisijungė prie besitraukiančių sovietų kolonos ir staigiu puolimu užėmė tiltą prie Maikop. Svarbi rusų naftos sritis pateko nesugadinta į vokiečių rankas.

Kitas dalinys, vadovaujamas leit. barono Foelkersam, persirengęs rusų uniformomis, prasmuko į užfrontę, veikė ten kelias savaites, likvidavo vieną divizijos štabą ir veik be nuostolių grįžo atgal į vokiečių linijas.

(Bus daugiau)

Clevelande ir apylinkėse

Visi nepiliečiai turi registruotis

Registracijai skirtas visas sausio mėnuo. Registracijos kortelės gaunamos pašto įstaigose. Užpildžius jas ten ir vėl reikia gražinti. Paštu siųsti negalima.

Praėjusiais metais Clevelande registravosi 118,461 nepilietis. Šiais metais tas skaičius numatomas dar didesnis, nes į Clevelandą yra atvykę nemažai naujų ateivių, daugiausia vengrų ir vokiečių.

Bendrai Clevelandas skaitomas tipišku ateivių miestu. Net nepiliečiai sudaro apie 10% visų gyventojų.

Clevelandiečių žiniai dar kartą primename,

kad Dirva labar išėina pirmadieniais ir ketvirtadieniais. Norint, kad žinios laiku į laikraštį patektų, praneškite vieną dieną anksčiau.

Lituanistinės mokyklos

rengta Kalėdų eglutė Šv. Jurgio parapijos salėje praėjo gražių pasisėkimu. Grandinėle atliko meninę programą, jaunesnieji gavo dovanas, o po to visi smagiai pasišokė.

Ir šiais metais income-tax pareiškimai

bus pildomi Dirvoje. Pildymo valandos bus praneštos vėliau. Pildys Jonas Kazlauskas.

Lankėsi prof. K. Pakštas

Kalėdų proga pas pp. Emiliją ir Marceliną Žitkus viešėjo prof. K. Pakštas. Jis dabar lektoriuoja Steubenville, Ohio.

Meilė ir Algirdas Krygeriai

gruodžio mėn. 14 d. susilaukė sūnaus Edvardo-Juozo.

Aldona ir Viktoras Paliūnai

gruodžio mėn. 24 d. susilaukė sūnaus.

Išnuomojamas kambarys

Teirautis telefonu HE 1-2042.

N. Balčiūnaitis ir P. Maželio vestuvės

Gruodžio mėn. 28 d. Šv. Jurgio bažnyčioje įvyko iškilmingos vestuvės Petro Maželio su Nijole, Petro ir Paulės Balčiūnų dukterim.

Pamaldas ir moterystės apeigas atliko kun. Dzegoraitis. Bažnyčioje giedojo Aldona Stempūnienė, Juliann Luizaitė ir J. Kazėnas.

Jaunoji dėvėjo ilgą balto aksomo suknelę, pamergės žalias aksominės sukleles. Pabroliai ir pamergės buvo Donatas Balčiūnas su žmona Nijole (jaunosios brolis parvykęs iš kariuomenės atostogų), Zenonas Dučmanas su Skirmanta Semetaite ir Jurgis ir Aldona Balčiūnai iš Strasburg, Ohio, jaunosios pusbrolis ir pusseserė.

Vakare, pp. Balčiūnų namuose, 3092 Euclid Blvd., buvo vestuvių pobūvis, kur dalyvavo apie šimtas šeimos artimųjų ir jaunavedžių draugų.

Iš Strasburg, Ohio, buvo atvykęs Petro Balčiūno brolis Dr. Jurgis Balčiūnas su šeima; jis tame miestelyje gydytoja. Iš Aberdeen, Md., dalyvavo švogėris Dr. Česlovas Masaitis su šeima, ir iš Chicago kiti du Balčiūnai, Povilas ir Antanas su šeimomis.

Jaunavedžiams linkėjimus perdavė Bendruomenės centro valdybos pirmininkas Stasys Barzdukas, prof. K. Pakštas, ir Z. Peckus. Tvarką vedė Z. Dučmanas.

Jaunavedžiai tą patį naktį iškrido lėktuvu į Miami, Florida.

Kalėdinė eglutė

Neringos Tunto Skaudų Tėvų Komitetas visiems Clevelando lietuviams vaikams rengia kalėdinę eglutę, sausio mėn. 5 dieną lietuvių salėje. Pradžią 3 val. p. p. Bilietų kaina \$1.00 vaikams, o suaugusiems įėjimas nemokamas. Bus įdomi programa.

GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC.

135 W. 14th St., New York 11, N. Y. Tel. CHelsea 3-2583

(Licensed by USSR)

SPECIALIU SUSITARIMU SU INTURISTU

GENERAL PARCEL siūnia siuntinius į visas SSSR dalis ir Lietuvą,

Tiktai NAUJUS DAIKTUS galima siųsti.

Siuntinius galima atnešti asmeniškai arba atsiųsti paštu. Kai tik siuntinys gaunamas, mes išsiunčiame gavimo patvirtinimą (su prisiųstų daiktų sąrašu) ir pranešame kiek atsis persiuntimas.

SIUNTINIAI IŠSIUNČIAMSI PER 48 VALANDAS.

Po kelių dienų jūs gausite pašto įstaigos kvitą ir kada siuntinys pasieks adresatą — kortelę su adresato parašu. Visos išlaidos, įskaitant muitą, apmokamos čia.

JŲSI SIUNTINYS TIKRAI YRA DOVANA.

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas.

Jūsų patogumui mes pasiūlome didelį pasirinkimą medžiagų, odos, drabužių, avalynės ir geriausių rūšių vaistų prieinamomis kainomis.

MAISTO PRODUKTUS NEGALIMA SIŪSTI SU KITAIŠ DAIKTAIS.

Istaiga atidaryta kasdien 9—6; sekmadieniais nuo 9 iki 4 val.

Mūsų klientų patogumui mes atidarėme skyrius šiuose miestuose:

900 Literary Rd.
Cleveland 13, Ohio
Tel. TOWer 1-1461

11339 Jos. Campau
Detroit 12, Mich.
Tel. TOWNsend 9-3980

632 W. Girard Ave.
Philadelphia 23, Pa.
Tel. WALnut 5-8878

NERIZIKUOKITE

SIŪSDAMI DOVANŲ SIUNTINIUS Į LIETUVĄ AR KITAS SSSR DALIS

Siųskite siuntinius per patikimą firmą, kuri veikia pagal sutartį su Inturistu, Maskvoje.

Mr. Maurice Rifkin, prezidentas GLOBE TRAVEL SERVICE tik ką sugrįžo iš SSSR, kur jis vedė derybas dėl naujos sutarties su Inturistu. Jis tyrinėjo dovanų siuntinių situaciją ir rado, kad tiksliai siuntinių gražinami į JAV-bes todėl, kad jie būna arba netinkamai supakuoti, nekorektiškai įkainuoti, arba netinkamai dokumentuoti. Todėl svarbu, kad jūs veiktumėte su firma, kuri dvidešimt penkių metų patirtimi sukūrė puikiausią pasitikejimą.

Mūsų štabas padidintas, mūsų priemonės pagerintos, nauji skyriai atidaryti ir viskas padaryta, kad pagreitintų mums patikėtų siuntinių išsiuntimą.

KIEKVIENAS SIUNTINYS YRA APDRAUSTAS VIENOS DIZIAUSIOS APDRAUDOS BENDROVĖS.

Mes esame vienintelė tame biznyje firma, kuri pasiūlo parodyti kiekvienam mūsų klientui patvirtintą apdraudos liudijimo nuorašą.

SIUNTINIŲ GAVIMAS PASTU PATVIRTINAMAS IR SĄSKAITA IŠSIUNČIAMA LAIKE DVIDESIMT KETURIŲ VALANDŲ.

JŲSI PAČIŲ APSAUGAI, SIŪSKITE SIUNTINIUS PER

GLOBE TRAVEL SERVICE

716 Walnut St., Philadelphia 6, Pa.

Telefonai: Egzekutyvinė Istaiga WALnut 2-0100.
Siuntinių Departamentas WALnut 5-3455.

1991 Broadway
New York 23, N. Y.
Tel. LYceum 5-0900

4102 Archer Ave.
Chicago 32, Illinois
Tel. FREemont 6-6399

1165 E. 71st St.
Cleveland 3, Ohio
Tel. UTah 1-0807

Room 10, Ellis Bldg.
409 W. Broadway
Boston 27, Massachusetts
Tel. ANDrew 8-8764

6446 Michigan Avenue
Detroit 10, Michigan
Tel. TASHmore 5-7560

ma. Būtų džiugu, kad visi mokyklinio ir iki mokyklinio amžiaus vaikučiai šioje eglutėje dalyvautų. Bilietai gaunami pas turtininkę p. Petukausienę ir Tėvų Komiteto narius: p. Moky, Obelenį ir Jokūbaitienę.

Jurgis Stravinskis

dvi savaites atostogavo Floridoje.

Ohio Bell Telephone Co.

numato ateinančiais metais išleisti po 500,000 dol. per savaitę įvairiems pastatams, linijoms ir kitiems įrengimams plėsti Clevelando rajoną.

Be kitų įrengimų, projektuojama: pastatyti naują automatinę stotį vakarinėje miesto pusėje, praplečiant Clearwater stotį; septynių aukštų pastatą prie centrinių rūmų, kur bus įrengta ilgų distancijų centrinė; praplėsti BEacon, EDison, Redwood, Churchill stotis. Greit augančiame Solon rajone bus įrengta

visiškai nauja šaukimo sistema. CHurchill 8 klientams. Ohio Bell dabar turi 788,000 telefonų Clevelande ir jo apylinkėse.

Apie tuos Ohio Bell Telephone Co. naujus planus pranešė bendrovės prezidentas Walter S. Sparling.

Pasinaudokite progą — Mažas įmokėjimas. Labai geras rajonas

Prie Chardon Rd. 7 k. gerai išlaikytas namas. Karšto vandens šildymas. Didelis sklypas. Garažai. Savininkas skubina parduoti.

Turime ir daugiau gerų pirkinių. Kreipkitės į

p. ŠIRVAITĮ
Wm. T. Byrne — Real Estate
1535 Hayden Ave. MU 1-6100
ar namuose KE 1-4080

Dabar pats laikas užsisakyti DIRVĄ!

GEORGE'S FLOWER AND GIFT SHOP

7011 SUPERIOR AVE.
TEL. UT 1-8677
Jurgis Sidabras — lietuvis savininkas
Ivairiausios gėlės. Importuotos prekės iš užsienio. Arbata. Kava. Pudingas ir kt.
Gėlės vestuvėms, šermenims, banketams.
Sklypo pagrazinimas. Vidaus dekoracijos — namų, krautuvų, viešbučių.
Nemokamas vainikas šermenims.

I. J. SAMAS JEWELER

šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai / Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Butė: WA 1-2354

TURIME JUMS GERŲ NAMŲ,

ypatingai Eddy — St. Clair rajone.
Suinteresuoti namų pirkimui kreipkitės į

Juožą Mikonį,

RAY NAUSNER REALTY
11809 St. Clair Ave. Tel. UL 1-3919
ar namuose MU 1-2154

ieškoma Polės Kuzmickaitės-Norkienės,

kilusios iš Pabradės. Pranešti Veronikai Kundratavičiūtei-Rimkevičienei: Murava 1, Nr. 8-1, Kaunas, Lietuva.

PRANEŠAMA...

NATIONWIDE'S naujas SĖIMOS DRAUDIMAS

Vienas gyvybės draudimas padengia visą jūsų šeimą... net automatiškai kiekvieną naują prisidėjusį (po 14 amžiaus dienų) NE KIEK NEPADIDEJANT už mokamą vieną draudimą!

Skambinkit: PAULINA MOZURAITIS, Agentas SK 1-2183

J. S. AUTO SERVICE

Sav. J. Svarcas
1254 Addison Road
Tel. HE 1-6352
Atdara nuo ryto 8 iki 7 v. v.

AUTOMATINIŲ TAISYMAS

Mašinų viršaus taisymas ir dažymas; motorų, stabdžių patikrinimas ir taisymas, greičio dėžės ir kt. mašinos dalių įdėjimas.
Parduodami amžini automobiliai.
24 hours towing.
Dienos telef.: HE 1-6352.
Nakties telef.: LI 1-4617.

Turime gerų ir gražių namų,

vienos ir dviejų šeimų. Naujosios Parapijos rajone.

Stanley Yacas, jr.
lietuvis
REALM REALTY
IV 1-9911

Mes kepame visokius pyragus, lietuvišką duoną, tortus ir kitus skanumynus. Prašant išvežiojame į namus.

ST. CLAIR BAKERY

Sav. O'Bell-Obelenis

6212 Superior Avenue Tel. EN 1-6525
Antroji mūsų krautuvė yra
1404 E. 66 Street Tel. EN 1-4551
Čia Jūs gausite įvairiausių vynų, alų ir geriausių mėsos produktus.

Kreipkitės į mus ir būsit patenkinti

GERESNĖS statybos kontraktoriai

ISTATO MONCRIEF ORO VENTILIACIJA

• ŠALDO vasarą • ŠILDO žiemą

LIETUVIŲ KLUBAS

6835 SUPERIOR AVE. EX 1-1143
Lietuvių Klubo Direkcija, visus lietuvius ir jų draugus, kviečia nepamiršti 1958 m. lietuvių klubo.
Prašite laisvalaikį su savo savuose namuose. Klubas turi įvairius garsiaakubius. Sėdėdami bet kurioje vietoje, galite klausyti muzikos, lietuvių radijo valandėles. Visą laiką veikia televizijos aparatas. Penktadieniais veikia lietuviškų valgių virtuvė.
Atsilankę neapsiriksime, visi patogumai Jums.

Pilnai padengta apdrauda HI 2-7626
WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS
Namų Pagrazinimas iš Vidaus ir iš Lauko
1132 Summit Dr. Cleveland 24, Ohio

P. J. KERSIS

609 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCIA: PENINSULA 2521
Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimų įvairiose apdraudos-insurance reikaluose.
Sutaisau paskolas pirmo morgėjo. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamotojai
25 metų simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENdcott 1-1763
936 East 185 Street KE 1-7770

Coca Cola Co. Clevelando skyrius atšventė trijų savo tarnautojų ilgametę darbo sukaktį. Iš kairės: Ignatius Bogdas, išdirbęs 25 m., R. G. Wang, išdirbęs 25 m. ir Dorf Matchett, išdirbęs 35 metus. Desinėj Warren E. Kluth, skyriaus vedėjas.

DIRVA

THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: Henderson 1-6344. Redaktorius Balys GAIDŽIONAS (buto telefonas: GL 1-3976).

Sprausminiai lėktuvai, vairuojamos raketos ir satelitai

Nuo baliono iki sprausminio lėktuvo

J. RAMUNIS, Capt. USAF (MC), Flight Surgeon

Šiais laikais įvairių rūšių raketos bei taip vadinami satelitai tapo kasdieniu pokalbio tema. Ir ši meta yra aktualesnė plačiose masėse, turinčiose palyginti nedaug žinių apie šių problemų techniką, nei tarp žmonių, arčiau su šiomis problemomis susipažinusių. Tad kartais ir pareikštos nuomonės bei daromos išvados nėra visai teisingos.

Kad geriau supratus su šiomis problemomis susijusius klausimus, tenka peržvelgti aviacijos istoriją ir bent trumpai prisiminti, kaip tos problemos iškilo ir vystėsi.

Iki 1783 metų žmogus tegalėjo tik svajoti apie skraidymą. Tik tais metais broliai Montgolfier sukonstravo pirmąjį balioną ir dar tais pačiais metais prancūzas Francois Pilatre de Rozier buvo pirmasis „lakūnas“, skridęs, tiesa, ne dabartiniais laikams įprastu sunkesniu už orą lėktuvu, bet balionu.

Ilgą laiką balionai ir iš jų išsivystę cepelinai vyravo žmogaus pastangose užkariauti erdves. XIX šimto pabaigoje, kai grafo Zeppelin statytos lėkšvės už orą skraidė, žmonės galėjo pasigirti tuo, kad tiems laikams nepaprastais atrodančių laimėjimų, sunkesnis už orą skraidomąsias mašinas — dabartinių lėktuvų prototipai — dar nebuvo pasirodžiusios. Tik 1903 metais broliai Wilbur ir Orville Wright pirmą kartą pakilo į orą tokia mašina, kuri galima laikyti šiandieninių lėktuvų protėviu.

Tas jų laimėjimas nebuvo labai plačiai paminėtas ar įvertintas. Iš šimtų to meto JAV dienraščių vos trys rado reikalingą tą faktą paminėti. Nors jų lėktuvai savo pirmą skridimą ir atliko Amerikoje (Kitty Hawk, North Carolina), tu laikų laikraščiai daug daugiau dėmesio skyrė grafo Zeppelin statytoms valdomoms balionams (plačiai pramintiems cepelinais ar diržabliais), negu naujai gimusiam lėktuvui.

Pačioje XX šimtmečio pradžioje atrodė, kad ateitis priklausė vien tik vairuojamiems balionams; eilę metų lėktuvai nepajėgė sukurti didesnės konkurencijos. Bet ir kiek patobulėję lėktuvai, jau pradėję konkuruoti su vairuojamais balionais, dar labai ilgai nebuvo pilnai pripažinti „ateities skraidomosios mašinos“.

Ginčai, kam priklausė ateitis, — vairuojamiems ar už orą sunkesniems lėktuvams, — tęsėsi dar daugelį metų. Tie ginčai gyvai primena dabartinių laikų ginčus apie įvairių tipų lėktuvus, raketas ir panašiai. Praėjo daug metų, kol lėktuvai tapo visų pripažinta susisiekimo priemone.

Iki pat pirmojo pasaulinio karo lėktuvų tobulėjimas vyko labai iš lėto. Nors pirmasis lėktuvas ir pakilo į orą Jungtinėse Valstijose, pirmojo pasaulinio karo išvakarėse JAV buvo labai toli atsilikusios nuo Europos ir

oro pajėgomis stovėjo tik keturioliktoje vietoje pasaulyje... Tai iš dalies suprantama, pažvelgus į tuometinę tarptautinę padėtį ir JAV geografinę būklę.

Tais laikais lėktuvai buvo tik tokia mašina, kuri teišsilaukė ore, palyginti, neilgą laiką, ir jo skraidymo radiusas nebuvo labai įspūdingas. Amerika, — apsupta vandenynų ir neturėdama reikalo drebėti dėl savo saugumo, neturėdama jai gresiančių kaimynų, — nematė reikalo kisti milijonus dolerių į lėktuvų pažangą. Lėktuvai tada dar negrėsė jos saugumui, nes nei vienas iš jos potencialių priešų tų dienų lėktuvais negalėjo jos pasiekti. O lėktuvų tobulinimas jau ir tais laikais buvo gana brangus darbas, neduodęs tuojau pat apčiuopiamų vaisių.

Kas kita Europoje. Čia atstumai buvo mažesni, priešai turėjo bendras sienas, ir lėktuvai lengvai galėjo persikristi iš vienos valstybės į kitą. Jų karinis potencialas skatino tolimesnį šios rūšies mašinų tobulinimą ir didžiosios Europos valstybės atkreipė į juos daug didesnę dėmesį, nei Amerika. Net mažytė Belgija karo išvakarėse daug daugiau lėšų skyrė aviacijai, negu nepalyginamai didesnė, galingesnė ir turtingesnė Amerika!

Tik Jungtinės Valstybės įstojus į karą, aviacija buvo pastūmėta į priekį. Tačiau ilgų metų nebijimas paliko neišdildomas žymes. Savo esmę aviacija privalo remtis ilgų metų darbo vaisiais, ir greitai, staigi pažanga šioje srityje neįmanoma. JAV neturėjo tuo metu reikiamo pagrindo, kad staiga, beveik iš nieko, sukūrus galingą aviaciją.

Tiesa, galinga šios valstybės pramonė gana greitai laiku pajėgė persiorientuoti į lėktuvų gamybą, bet tai buvo tik produkcijos atsieikimai. Jungtinės Valstybės karo metu taip ir neišvystė nei vieno savos konstrukcijos lėktuvo, galinčio pasirodyti kautynių lauke. JAV karo lakūnai skraidė anglų ar prancūzų konstrukcijos lėktuvais, ir tai dažniausia senesnio modelio lėktuvais, nes kiekviena valstybė pačius geriausius, naujausius lėktuvus vis pasilaikydavo sau.

Tik apie karo pabaigą pirma-

sis, tiems laikams modernus, lėktuvo motoras buvo suprojektuotas ir pagamintas šiaurės Atlanto (LIBERTY), bet iki pat karo pabaigos jis tebuvo naudojamas tik kitų valstybių sukonstruotuose lėktuvuose. Pirmieji amerikiečių konstrukcijos karo lėktuvai, nors ir suplanuoti bei paruošti gamybai, kautynių lauke taip ir nepasirodė.

Čia pirmą kartą praktiškai buvo pasimokyta, kad aviacijos srityje, nežiūrint didžiausių momento pastangų, praktiškai rezultatai tuojau pat neįgyvendinami. Čia išryškėjo trys momentai, kurie pasiekiami tik eilės metų nenuilstamu darbu.

Pirmasis iš jų, tai „Scientific Background“, lietuviškai tariant — mokslinis pagrindas. Norint sukonstruoti modernų lėktuvą, reikia labai daug specifinių žinių, kurias negalima tuojau pat perimti iš kitų techninių sričių. Tam reikia specialių paruoštų inžinierių, gerai susipažinusių su aerodinaminiais dėsinais. Tam reikia specialių laboratorijų, kur teoretinės žinios bandant lėktuvų modelius, galėtų būti praktiškai pritaikytos. Ir reikia gerokai laiko, kad surinkus reikiamas žinias ir teoriją įgyvendinus praktikoje.

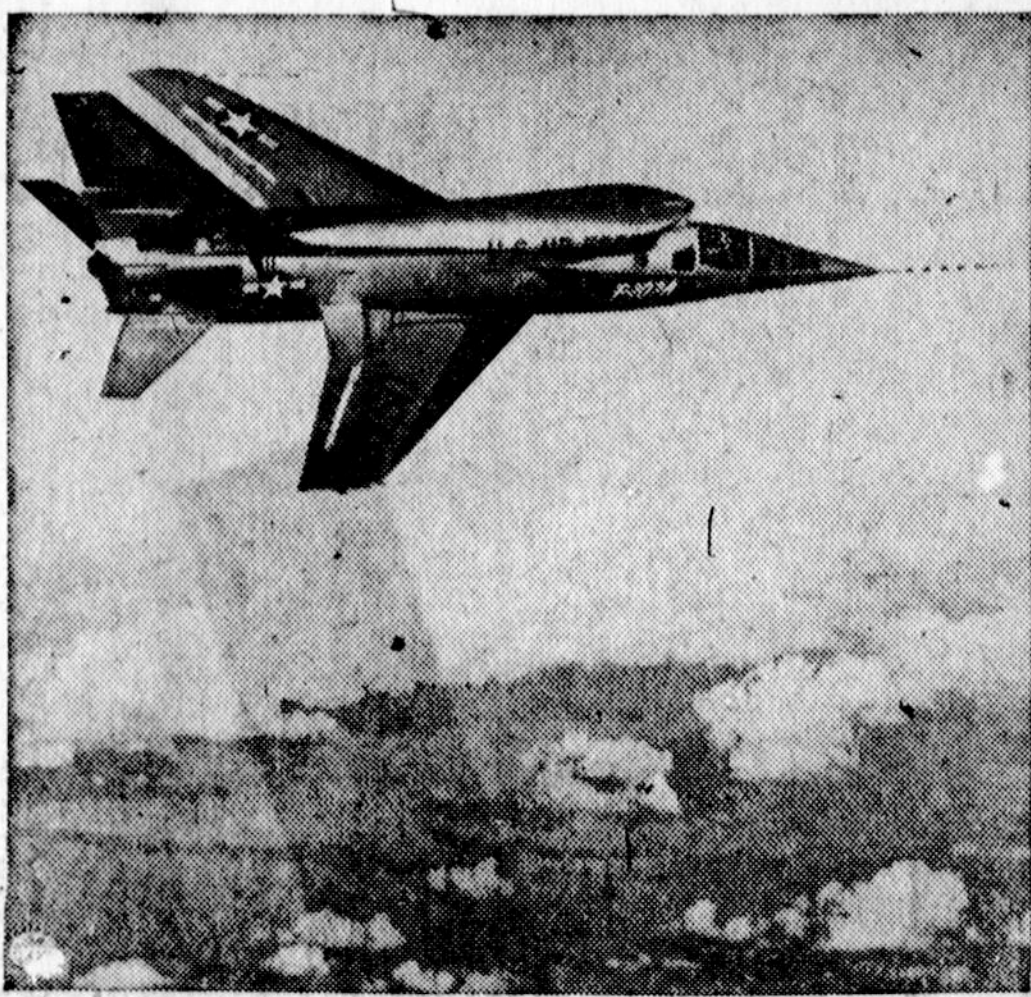
Tam įvykdyti Pirmojo Pasaulinio Karo metu buvo sukurta autonominė, valstybės lėšomis išlaikoma agentūra — National Advisory Committee for Aeronautics, sutrumpintai vadinama NACA. Be šios autonominės mokslinės įstaigos darbų ir didžioji JAV pažanga Antrojo Pasaulinio Karo metu būtų buvusi neįsivaizduojama.

Antrasis momentas, — tai „Construction Lead-Time“, kuriam tinkama pavadinimą lietuvių kalboje sunku surasti. Tai laikas reikalingas sukonstruoti ant popieriaus lėktuvui pastatyti, išbandyti ir perkonstruoti, kol jis tiktų savo paskirčiai, kol jis taps „operational“. Aišku, kad „gatavas ant popieriaus“ lėktuvas dar toli gražu nėra tinkamas naudojimui. Išbandžius modelį laboratorijose, neišvengiamai reikalingi kai kurie pakeitimai, modifikacijos.

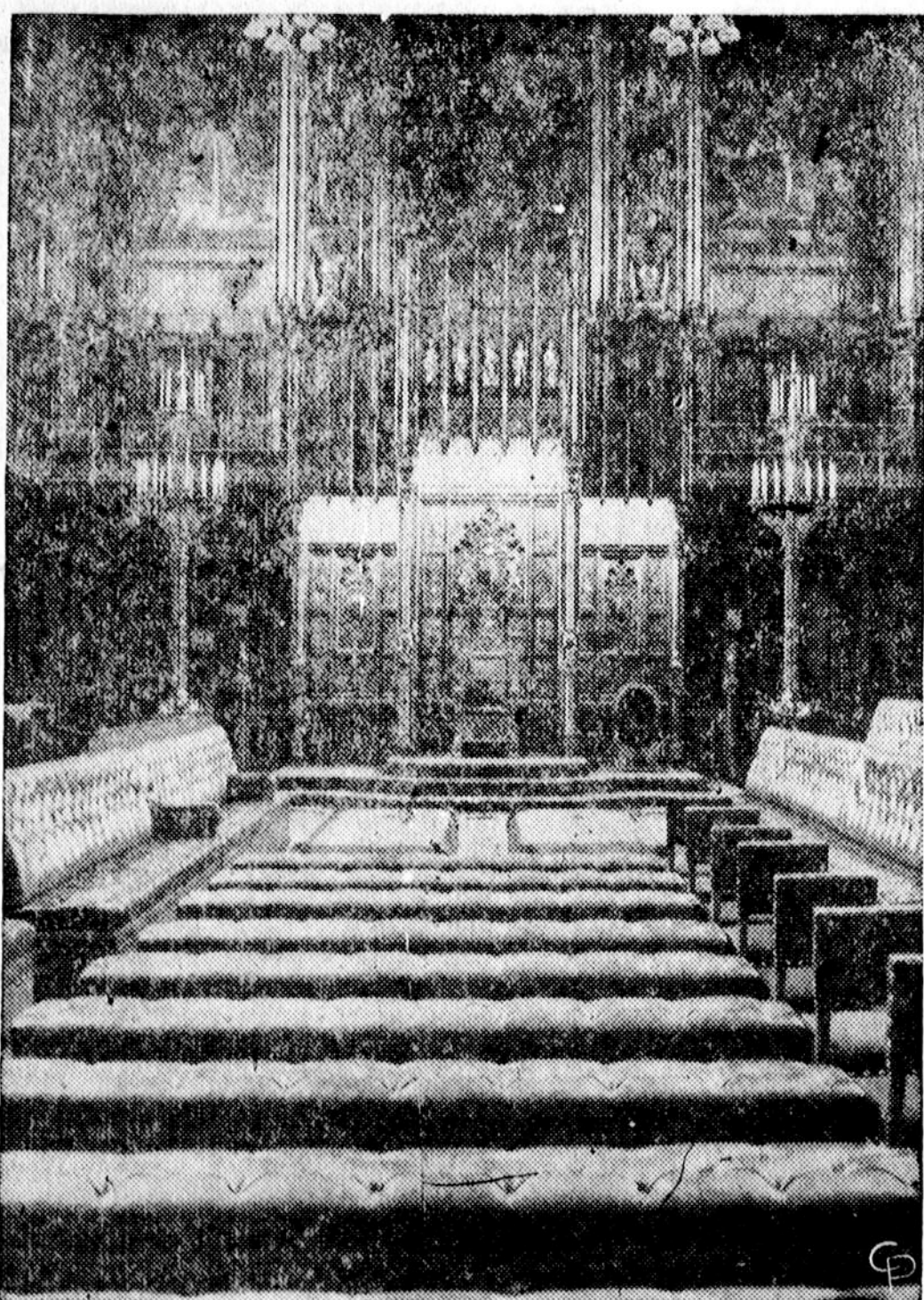
Kai lėktuvas jau pastatytas ir jo pirmieji „prototipai“ jau skraido, neišvengiamai reikia dar tolimesnių modifikacijų, kol lėktuvas pagaliau yra tinkamas savo numatytai paskirčiai.

Kai lėktuvas jau pilnai išbandytas, modifikuotas, ir vėl reikia laiko, kol jį gaminsiantieji fabrikai bus paruošti masinei gamybai. Čia susidaro trečiasis momentas — „Production Lead-Time“.

(B. d.)

Šis Amerikos sprausminis naikintuvas F-107 gali skristi du kartus greičiau už garsą.

Anglijos lordų salė, kuri ilgą laiką buvo tik vyrų susirinkimų vieta, dabar atidaryta ir moterų smalsumui...

SKAUTAI

PAŽADETA — LAIKU TESETA

(sk.) Prieš pat Kalėdas sulaukėme Petro Babicko Chicagoje išleistos knygos GRAZIOJI LIETUVA (Picturesque Lithuania). Giedrios nuotaikos ir optimizmo dvasios skleidėjas — Petras Babickas sveikiname už tokį gražų darbą ir kartą dėkojame už mėlą dovaną šventėms. Šioje knygoje gausu puikių vaizdų iš Lietuvos, o apie mūsų Gintaro Kraštą rašoma trimis kalbomis — angliškai, lietuviškai ir ispaniškai. Dailininkas — Vladas Vileikis, spausdino Vi-Vi spaustuvė Chicagoje.

Skautė ir skautai bei jų vėliavos turėtų šią knygą įsigyti sau ir būklams papuošti. Ji taip tinka įteikti gyvenamojo krašto skautėms bei skautams, kad šie daugiau pažintų mūsų Tėvyne. Patartina didesniems vienetams atsargai po kelis egz. šios knygos nusipirkti, nes ji esanti puikios lauktuovės vykstant į tarptautinius skautiškojo jaunimo suskrydžius ar stovyklas. Gal nesėkmė prieš knygą pasirodant jos išleidimą iš anksto paremti, tad dabar padėkime jai kuo plačiau po pasaulį pasklisti.

CHICAGOS LITUANICOS TUNTE

(sk.) Sk. vytis J. Degutis paskirtas skautų-čių būklo vadovu Chicago Jaunimo Namuose. Dr. V. Kudirkos vardo sk. vyčių kandidatų būrlis vėl išsklavo Labdarių ūkyje, kur plk. Krutelis jiems dėstė topografijos pagrindus.

Plk. J. Šarausko sk. vyčių būrelis savo sueigoje diskutavo apie mėlą ir jo žalą.

Lituanicos tuntininkas, sktn. P. Nedzinskas ir tunto vadijos nariai sktn. V. Stasiškis, sktn. Mikūnas ir sktn. J. Gėpneris šiuo metu vizituoja vienetus. Jau apilankytas Vytenio, Basanavičiaus ir Mindaugo dr-vės.

Pschn. E. Zabarskas paskirtas Lituanicos tunto spaudos ir informacijos vadovu.

DLK Gedimino dr-vės vilkiukai tvarkingai ir uniformuoti dalyvavo skautų kalėdinėje eglutėje, kur jie visi buvo apdovanoti praktiškais dovanėlėmis.

DLK Gedimino dr-vė yra vie-

na iš seniausių Chicagoje. Jai pri-

klauso skautukai gyvėną Brighton Parke. Artimoje ateityje dr-vė žada įsigyti vėliavą bei užmegsti ryšius su šio krašto skautais (BSA). Gediminėnams vadovauja R. Povilaitis.

ŽIEMOS DŽIAUGSMAS MAŽIESIEMS

(sk.) Gruodžio 15 d. Chicago Skautams Remti Dr-jai Jaunimo Namuose surengė skautiškąją Kalėdų eglutę, kurioje susirinko per 100 skautukų-kių ir gausus būrys jų tėvų bei bičiulių. Jaunųjų žiuruvų dėmesį prie lietuviškais papuošalais padabintos eglutės patraukė Kliaubos parodyti magijos triukai. Kalėdų Senelis — pschn. Vl. Vijeikis jaunosius apdovanojo dovanėlėmis. Sktn. Bobinienė pravedė žaidimus ir ratelius. Po to atžalynas buvo skaniai pavaišintas.

Svečių tarpe buvo Lietuvos konsulas dr. P. Daužvardis su ponia, ponai Kazanauskai, inž. Jukūnas, visi keturą tuntininkai — sktn. S. Stasiškienė, sktn. K. Kurgonienė, sktn. P. Nedzinskas ir j. sktn. E. Veigianskas, ASS Chicago sk. pirm. pschn. V. Šliūpas, „Mūsų Vyčio“ redaktoriai pschn. E. Vilkas ir sktn. V. Stasiškis, kun. J. Vaišnis SJ, sktn. O. Zailskienė ir kt. vadovai bei skautų bičiuliai.

Už taip puikiai pasisėkusios Kalėdų eglutės surengimą nepaprastai padėką teikia Chicago Skautams Remti Dr-jai, o ypač nenuilstamais darbuotojais Dr. ir Ponai Bežiams ir sktn. Tumieni.

NAUJAS „MŪSŲ VYČIO“ REDAKTORIUS

(sk.) 1957 m. darbščiai vadovavęs skautiškojo „Mūsų Vyčio“ red. kolektyvui pschn. Eug. Vilkas su „MV“ Nr. 6 pasitraukė iš pareigų. Naujuoju vyr. redaktorium pakviestas sktn. fil. Vytenis Stasiškis, 3140 West 42nd Pl., Chicago 32, Illinois, USA.

TORONTO

NEPRIKLAUSOMYBĖS SVENTĖS MINĖJIMAS

Šiais metais, kaip ir anksčiau, Lietuvos Nepriklausomybės Tūkstantio 16 d. minėjimą ruošia „Nepriklausomybės šventės“ išvakarėse, vasario 15 d.

Pranešame giminėms, bičiuliams ir pažįstamiems, kad po sunkios ligos 1957 m. gruodžio 24 d. mirė mūsų tėvas

PRANAS VALIULIS,

buvęs ilgametis Lietuvos Seimo kanceliarijos ir Teisingumo ministerijos Teismų departamento direktorius.

Tėvų, uošvio ir senelio liūdį

Karolis Drunga-Valiulis, Elena Valiulytė-Cachia ir šeimos.

LIETUVOS KRONIKA

(1918. II. 16 — 1940. VI. 15)

Sudarė A. GERUTIS

1918 METAI

Vasaris

16. Lietuvos Taryba priėmė Vilniuje tokį nutarimą: Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdama pripažintą tautų apsisprendimo teisę ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18-23 d. 1917 metų,*) skelbia atstatanti nepriklausomą demokratinius pagrindais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir ta valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau suauktas steigiamasis seimas, demokratinio būdu visų jos gyventojų išrinktas.

21. Vokiečių reicho kancleris Hertling pranešė, kad Lietuvos Tarybos vasario 16 d. nutarimas esąs priešingas 1917. XII. 11 nutarimo**) pagrindams, todėl reicho vyriausybė negalinti pripažinti Lietuvos, kol nebūsią sugrįžta prie pagrindų, kurie atsižvelgia į esminius vokiečių interesus.

Kovas

1. Lozanoje (Šveicarijoje) mirė Mykolas Ašmys, Mažosios Lietuvos lietuvių veikėjas, pradėjęs reikštis kaip publicistas. (Gimė 1891. XII. 6. Povelioose, Šilutės apskr.).

3. Sudaryta Lietuvos Brastos sutartis tarp centralinės Europos alijantų ir Rusijos. Rusija atsisakė nuo vokiečių užimtų kraštų, taigi ir Lietuvos.

20. Lietuvos Taryba įgaliojo trijų narių delegaciją notifikuoti Vokietijos vyriausybei Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą ir prašyti jos pripažinimo. Kartu delegacijai pavedama pareikšti, kad Taryba pasisako už tokius santykius su Vokietija, kokie nusakyti Tarybos nutarime 1917. XII. 11.

23. Vokietijos reicho kancleris Hertling pareiškė Lietuvos Tarybos delegacijai, kad Vokietija pripažįsta Lietuvos valstybės nepriklausomybę 1917. XII. 11 Tarybos nutarimo pagrindais.

23. Lietuvos Tarybos delegacija pasiuntė Vokietijos kaizeriui padėkos telegramą už Lietuvos valstybės nepriklausomybės pripažinimą. Kaizeris savo atsakyme išreiškė pasitenkinimą dėl Lietuvos valstybės nepriklausomybės paskelbimo.

24. Lietuvos Taryba kreipėsi į šv. Sosto nuncių Miunchene Pacellį, prašydama, kad Popiežius pripažintų Lietuvos valstybės nepriklausomybę.

Balandis

30. Šventojo Sosto nuncių Miunchene atsakė Lietuvos Tarybai, kad šv. Sostas nelanko galima jau dabar pripažinti Lietuvą.

(—) Lietuvos Tarybai paskelbus nepriklausomybę, kai kurios vokiečių okupacinės įstaigos pradėjo varyti krašte agitaciją už Lietuvos „kunigaikštystės“ sujungimą personalinės unijos pagrindais su Vokietijos reichu ir Prūsija, panašiai, kaip nutarta pasiegti Kurše.

Birželis

4. Lietuvos Taryba priėmė nutarimą, kuriomis sąlygomis kunigaikštis Urachas kviečiamas Lietuvos karaliumi.***)

8. Lietuvos Taryba įteikė Obost karo vadui raštą, kuriuo prašo pertvarkyti mokyklų programą ir panaikinti privalomą vokiečių kalbos dėstymą pradžios mokyklose.

Liepa

6. Vokietijos karo vadovybė atsisakė panaikinti privalomą vokiečių kalbos dėstymą pradžios mokyklose.

11. Kunigaikštis Urachas Freiburge (Br.) priėmė sąlygas, kuriomis jis išrinktas Lietuvos karaliumi.

11. Lietuvos Taryba nutarė pasivadinti Lietuvos Valstybės Taryba.

13. Valstybės Taryba įteikė reicho kancleriui raštą, kuriuo pranešė apie kunigaikščio Uracho išrinkimą Lietuvos karaliumi.

21. „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“, vokiečių kancleriui artimas laikraštis, paskelbė pranešimą, kad kunigaikštis Urachas išrinktas Lietuvos karaliumi be Vokietijos sutikimo. Taip pat Lietuvos Taryba saualikiškai pasivadinti Valstybės Taryba. Pranešimas, esą kunigaikštis Urachas priėmęs karūną, neatitinkas tikrovę.

22. Obost spaudos skyriaus vedėjas išsiuntinėjo „Lietuvos Aidiui“ Vilniuje ir kitoms Obost „administracinės srities“ laikraščiams ir žurnalams įsakymą įdėti „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ 1918. VII. 21 pranešimą dėl Uracho ir Valstybės Tarybos. Neįdėjus pranešimo, grasoma leidinius uždaryti.

22. „Lietuvos Aido“ redaktorius A. Smetona atsisakė įvykdyti be komentarų Obost spaudos skyriaus įsakymą dėl „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ pranešimo.

23. Lietuvos Valstybės Taryba įgaliojo Praną Dailidę, Kaukazo Lietuvos Tarybos pirmininką, „atstovauti Lietuvos valstybės reikalus ir reikalus Lietuvos piliečių, gyvenančių Užkaukazyje prieš Gruzijos, Azerbeidžano ir Armėnijos respublikų valdžią, prieš Vokietijos pasiuntinybę ir konsulatą, o taip pat prieš kitų valstybių atstovybes“.

25. Valstybės Taryba pranešė vokiečių rytų karinei vadovybei, kad Tarybos nariais kooptuoti: 1) Dr. Jurgis Alekna, 2) Dr. Elziejus Draugelis, 3) Martynas Yčas, 4) Dr. Juozas Purickis, 5) Stasys Šilingas ir 6) prof. Augustinas Voldemaras.

25. Vokietijos reicho kancleris atsakė, kad negali pripažinti nei kunigaikščio Uracho išrinkimo Lietuvos karaliumi, nei Lietuvos Tarybos pasivadavimo Valstybės Taryba, kol nebus pasirašytos konvencijos su Vokietija.

30. Obost spaudos skyrius uždarė „Lietuvos Aidą“.

*) Tole konferencijoje pasisakyta už nepriklausomą Lietuvos sudarymą, be to, deklaruota, kad konferencija tam tikromis sąlygomis „pripažįsta galimą sueti būsimajai Lietuvos valstybei, nepakenkiant jos savitumui, plėtojimos, į tam tikrus dar nustatytinus santykius su Vokietija“.

**) Lietuvos Taryba tą dieną nutarė paskelbti Lietuvos valstybės nepriklausomybę, tačiau antroje deklaracijos dalyje pasisakė už Lietuvos valstybės „amžiną, tvirtą sąjunginį santykį su vokiečių reichu, kuris pirmoje eilėje būtų įgyvendintas karo, susisiekimo konvencijos, muitų ir pinigų bendruomenės pavidalu“.

***) Lietuvos valstybė skelbiama demokratinė monarchija ir jos karalius priima Mindaugo II vardą.

(B su daugiau)